

CELOVČANSKI vestnik

Letnik IXX.

Celovec, petek, 24. januar 1964

Štev. 4 (1130)

Po vsem svetu veliko zanimanje

za svetovno konferenco o trgovini in razvoju

20. marca se bo v Ženevi začela svetovna konferenca o trgovini in razvoju, ki jo je sklicala Organizacija združenih narodov in se je bodo udeležili predstavniki več kot sto držav iz vseh delov sveta. Poleg vsakoletnega zasedanja Generalne skupščine OZN bo to največja konferenca v letih po drugi svetovni vojni, ne le po številu udeležencev, marveč predvsem zaradi pomena, ki ga bodo njeni sklepi imeli za bodoči razvoj svetovnega gospodarstva. Zato se na konferenco živahno pripravljajo že več mesecev in so bili lani tudi razni pripravljalni sestanki, na katerih so razpravljali o problemih, ki bodo na dnevnem redu v Ženevi.

Posebno vneto se pripravljajo na konferenco v deželah v razvoju, ki so bile glavni pobudniki za sklicanje take konference. V pripravi prevladujejo prizadevanja, da bi preprečili nadaljnjo in še globljo razdelitev sveta na revne in na bogate, razdelitev, ki spodbuja enotnost svetovne trgovine in gospodarstva ter preprečuje normalno funkcioniranje mednarodnih blagovnih odnosov. Pri tem so države v razvoju mnenja, da bi bili razni ukrepi, ki bi izboljšali položaj dežel v razvoju, hkrati tudi v korist razvitemu delu sveta, saj bi mu omogočili nadaljnjo gospodarsko ekspanzijo.

V tej luči je treba ocenjevati tudi sestanke, ki so jih v zadnjih tednih imeli v deželah Latinske Amerike. Na njih so podrobno analizirali gospodarski položaj kontinenta in zaskrbljeno ugotovili, da rastejo nesorazmerja med prizadevanji, da bi se kontinent razvijal, in vse večjim zunanje-trgovinskim primanjkljajem, ki ga povzroča naraščanje in padanje cen na svetovnem tržišču. V zadnjih desetih letih so imele dežele Latinske Amerike 10 milijard dolarjev zunanje-trgovinskega primanjkljaja, čeprav je njihov izvoz narasel. Računajo pa, da se bo ta primanjkljaj povečal na 20 milijard dolarjev, kar pomeni, da se bo položaj dežel v razvoju še naprej slabšal — če ne bodo našli ustrezne rešitve. Če se mehanizem mednarodne blagovne izmenjave ne bo spremenil, tega negativnega razvoja vsekakor ne bo mogoče ustaviti.

Gospodarska komisija OZN za Latinsko Ameriko, ki zelo aktivno sodeluje v pripravah za ženevsko konferenco, je mnenja, da je treba izhod iz tega položaja iskati v dveh smereh: z enakopravnim sodelovanjem v mednarodni menjavi in z okrepljeno integracijo dežel Latinske Amerike, kar naj hkrati omogoča njihov hitrejši gospodarski razvoj.

Tudi Azija se pripravlja na ženevsko srečanje in so imele azijske države že več pripravljalnih sestankov. Na teh sestankih so objavili vrsto dokumentov, ki dokazujejo potrebo po odstranitvi neenakopravnega položaja nerazvitih dežel na svetovnem tržišču. Komisija OZN za Azijo in Daljni vzhod sodi, da bi ženevska konferenca morala postati zgodovinska prelomnica v razvoju blagovne izmenjave. Komisija je poudarila tri pomembne naloge: odstranitev diskriminacije s strani razvitih držav pri uvozu iz dežel v razvoju, dajanje gospodarske pomoči nerazvitim državam brez političnih

pogojev in razpravljanje o novi mednarodni delitvi dela.

Na azijskih sestankih so posebno poudarili dejstvo, da na svetu porabijo 120 milijard dolarjev letno za oboroževanje. Če bi samo del teh sredstev, ki so namenjene uničevanju človeka, porabili za njegov dobrobit, bi bil to velik prispevek k reševanju aktualnih problemov dežel v razvoju.

Razumljivo pa se na ženevsko konferenco pripravljajo tudi v Evropi, čeprav tukaj

Razorožitvena konferenca v Ženevi:

Novi predlogi Amerike in Sovjetske zveze za zmanjšanje mednarodne napetosti in s tem vojne nevarnosti

V Ženevi so se v torek spet sestali predstavniki 17 držav-članic razorožitvenega odbora Združenih narodov, medtem ko Francija kot 18. član tega odbora tudi tokrat ne sodelovata na razorožitveni konferenci. Politični opazovalci so mnenja, da se novo zasedanje razorožitvene konference začneja v razmeroma ugodnem ozračju in prevladuje v svetu precejšen optimizem glede razgovorov, ki bodo sledili v prihodnjih tednih in mesecih.

Sedanje zasedanje ženevske konference se je začelo s tem, da sta ameriški in sovjetski predstavnik posredovala ostalim udeležencem konference posebne izjave, ki sta jih v tej zvezi dala ameriški predsednik Johnson in predsednik sovjetske vlade Hruščov in s katerimi sta predložila nove načrte za zmanjšanje mednarodne napetosti. Ameriški načrt, ki ga je predložil vodja ameriške delegacije William Foster, obsega pet točk in se v glavnem zavzema za sporazum o stratežnem orožju, za prepoved razširitve jedrskega orožja na druge države in za ukinitev uporabe nuklearnih snovi v vojaške namene. Sovjetski načrt ki vsebuje sedem točk in ga je obrazložil Carapkin, gre še dalj in predvideva poleg razorožitve predvsem umik inozemskih vojaških sil iz Evrope, sklenitev nenapadalne pogodbe med Vzhodom in Zahodom ter usta-

— vsaj v zahodnih državah — prevladujejo nekoliko drugačni pogledi: namreč pogledi razvitih držav, ki še vedno stremijo za tem, da bi si v deželah v razvoju ohranile dobre odjemalce blaga ter poceni dobavatelje surovin; torej načela tiste politike, ki je zagrešila današnjo razdelitev sveta na bogate in revne države. Nasprotno pa v zahodnoevropskih državah pričakujejo od konference, da bo prispevala k rešitvi vrste gospodarskih problemov, ki so nastali v povojnem obdobju, kar bi izboljšalo mednarodno politično ozračje. Poseben pomen pripisuje konferenci med evropskimi državami Jugoslaviji, ki je ena izmed pobudnikov za sklicanje ženevskega posvetovanja ter je pripravila obsežne študije o posameznih vidikih sodobnih gospodarskih odnosov s posebnim ozirom na položaj nerazvitih dežel.

novitev brezatomskih področij v Evropi in drugih delih sveta.

Otvoritveni govor na prvi seji razorožitvene konference je imel generalni sekretar OZN U Tant, ki je udeležence konference pozval, naj izkoristijo sedanje ugodno ozračje za doseg novih sporazumov glede razorožitve ter kot posebno pozitivne uspehe lanskega leta navedel moskovski sporazum o delni prepovedi jedrskih poskusov, vzpostavitev neposredne teleprinterke zveze med Kremliem in Belo hišo ter sklep zadnje Generalne skupščine OZN o prepovedi jedrskega orožja v vesolju. Če bo uspehom lanskega leta — je poudaril U Tant — sledil nadaljnji napredek tudi v letu 1964, potem bodo bodoče generacije leto 1963 lahko smatrale za preokret v mednarodnih odnosih.

Posebno pozitivno je začetek ženevske konference ocenil predstavnik britanskega zunanjega ministrstva minister Thomas, ki je izjavil, da je vzdušje za sklenitev sporazuma v Ženevi »v celoti dobro«. Poudaril je, da mora konferenca poiskati vsa področja, kjer je mogoče doseči sporazum, »toda naš glavni cilj je nadaljevati z načrtom za popolno razorožitev«. Veliko vlogo pa bodo nedvomno tudi zdaj igrale neblokvske države, ki bodo — kot je izjavil predstavnik Brazilije — vzajemno skušale zblížiti stališča velikih sil.

De Gaulle dosledno po lastnih poteh

Francoski predsednik de Gaulle je spel poskrbel za senzacijo, ki zaposluje celotni svet: Francija namerava vzpostaviti diplomatske stike z LR Kitajsko in le-to s tem uradno priznati.

V okviru politike de Gaulle, ki dosledno hodi po lastnih poteh in se pri ničemer ne ozira na svoje zaveznike, je to seveda le eden izmed ukrepov, kajti trmo in samovoljnost je de Gaulle pokazal tudi v vprašanju atomskega oboroževanja in glede

evropske integracije. Vendar pa je izmed vseh njegovih odločitev najbolj senzacionalna njegova sedanja poteza v kitajskem vprašanju. Zahod se je vključno Francije vsa povojna leta zoperstavljala sprejemu LR Kitajske v OZN in razen Danske niti ena zahodna država nima diplomatskih vezi s Pekingom. Zdaj pa hoče de Gaulle naenkrat prelomiti s »tradicijo«, čeprav se gotovo zaveda vseh posledic, ki bi jih njegov korak lahko imel za bodočo politiko zahodnih držav.

Na zahodu de Gaullovo odločitev zato tudi temu primerno komentirajo in zlasti poudarjajo, da bo priznanje LR Kitajske s strani Francije nujno vplivalo na ameriško-francoske odnose, ki že zdaj niso več v najboljšem redu. V Washingtonu sploh odkrito izjavljajo, da pomeni korak Pariza »udarec Ameriki in zahodni politiki« z daljnosežnimi posledicami. Prav tako pa tudi v Bonnu ne morejo prikriti nejevolje, ker se francoska vlada ni posvetovala z Zahodno Nemčijo, čeprav sta obe državi sklenili pogodbo o prijateljstvu in najtesnejšem sodelovanju.

Končno pa bo francosko priznanje LR Kitajske močno vplivalo tudi na vprašanje kitajskega predstavnika v OZN, kjer se prav lahko zgodi, da bo Amerika ostala v manjšini s svojim nasprotovanjem. Kajti na zadnjem zasedanju Generalne skupščine je že 41 držav glasovalo za sprejem LR Kitajske in le 57 jih je bilo še proti.

SPORAZUM VLADNE KOALICIJE:

Skupna uradna proslava

OB 30-LETNICI 12. FEBRUARJA 1934

Odnosi med obema vladnima strankama, ki so se po zadnjih državno-zborskih volitvah le za silo uredili, preživljajo novo krizo. Socialistična stranka Avstrije obhaja letos 75-letnico svojega obstoja in je v tej zvezi napovedala poseben »program za Avstrijo«, kar je pri ÖVP močno razburilo duhove. Poleg tega je začel socialistični notranji minister Olah s preosnovo varnostnih organov, ki jih hoče izločiti iz političnega vpliva in je s tem ponovno naletel na odpor v ÖVP-jevskih krogih, kjer grozijo, da bodo »vsako silo povrnili s silo«. Končno pa obhajamo letos 30-letnico tragičnih dogodkov, ki so se začeli 12. februarja 1934, ko je našo državo zajela državljanska vojna in je od takrat 12. februar vedno veljal za »vroče železo« v avstrijski notranji politiki.

V tem napetem ozračju zato naravnost preseneča najnovejši sklep vladne koalicije, ki se je na predlog socialističnih članov zvezne vlade sporazumela, da bo proslava 30-letnice 12. februarja 1934 skupna in uradna, s katero hočeta obe vladni stranki izpričati svojo pripravljenost, da se skupno zoperstavi vsem poskusom, ki bi stremeli za ponovitvijo teh tragičnih dogodkov v Avstriji.

Prav tako pa je pričakovati, da bo v bližnji bodočnosti prišlo do sporazuma o uvedbi posebnega državnega praznika, ki bi spominjal na ustanovitev republike Avstrije 12. novembra 1918.

Industrijska kooperacija med Avstrijo in Jugoslavijo

V torek so se v Beogradu začeli razgovori med delegacijo avstrijske podržavljene industrije in predstavniki jugoslovanskega gospodarstva o možnostih nadaljnjega gospodarskega sodelovanja s posebnim poudarkom na industrijski kooperaciji med obema državama. Pri teh razgovorih med drugim razpravljajo tudi o možnostih skupnega sodelovanja na tretjih trgih.

Za razvoj gospodarskega sodelovanja med Avstrijo in Jugoslavijo je značilno, da je bilo v lanskem letu zabeleženo precejšnje povečanje obsega blagovne izmenjave. Vendar so ugotovili, da še niso bile izkoriščene vse možnosti in so zato daní pogoji, da se bo gospodarsko sodelovanje v bodoče še bolj uspešno razvijalo.

Prihodnji teden — kakor smo poročali že v zadnji številki našega lista — pa bo odpotoval na obisk v Jugoslavijo vicekancler dr. Bruno Pittermann, katerega je med svojim lanskoletnim obiskom v Avstriji povabil predsednik zvezne skupščine SFR Jugoslavije Edvard Kardelj. V Jugoslaviji pripisujejo njegovemu obisku velik pomen za nadaljnjo poglobitev odnosov med obema državama.

Tudi kancler Erhard nima sreče s svojimi ministri

Dosedanji zahodnonemški minister za vprašanja pregnancev Hans Krüger je bil poslan na dopust in svoje funkcije ne bo izvrševal tako dolgo, dokler ne bodo pojasnjene obtožbe, naperjene proti njemu zaradi dejavnosti v nacistični dobi. Da je bil Krüger član nacistične stranke že od leta 1933, tudi sam ne taji, noče pa se več spominjati svojih takratnih funkcij in sodelovanja pri umoru večjega števila protifašistov na Poljskem.

Na podlagi dokumentov je bil Krüger že lani obdolžen, da je kot član posebnega sodišča deloval v nekem poljskem mestecu, v katerem so nacisti umorili okoli 2000 prebivalcev. Bonška vlada teh obtožb ni vzela resno in je svojega ministra krila vse doslej, ko je bila na podlagi novih obtožb prisiljena, da ga pošlje »na dopust«.

Veliki proces
v Frankfurtu:

Nacistični morilci imajo slab spomin

Že nekaj časa traja pred sodiščem v Frankfurtu proces proti skupini SS-ovcev, ki so obtoženi zločinov, zagrešenih v zloglasnem taborišču smrti Auschwitz. Proces velja za največjega od vseh, kar jih je bilo doslej pred nemškimi sodišči in je zato tudi razumljivo, da »premlja razpravo vsa svetovna javnost z največjim zanimanjem.

Pred sodiščem je 22 bivših stražarjev Auschwitz, ki jih obtožnica bremeni množičnih umorov in drugih zločinov nad jetniki. Vse obtožbe so okrepljene z obsežnim dokazilnim gradivom ter izjavami prič. Na zadnjih obravnavah je sodišče zaslišalo posamezne obtožence, ki se spričo dokazilnega gradiva niso mogli otresti krivde, vendar se skušajo — to je sploh značilno za nacistične zločince — izgovarjati, da so izpolnjevali samo povelja. V glavnem pa se zagovarjajo s tem, da se nišesar več ne spominjajo in gredo nekateri pri tem celo tako daleč, da skušajo sodišče prepričati, da o plinskih celicah in o streljanju jetnikov sploh nič niso vedeli. Skratka sami nedolžni ljudje, ki ne morejo razumeti, zakaj so se znašli pred sodiščem. Toda: Auschwitz obtožuje s štirimi milijoni umorjenih žrtev! In teh žrtev tudi tisti ne morejo zamolčati, ki omalovažujejo nacistične zločine, niti jih ne morejo zatajiti oni, ki pravijo, da ime Auschwitz sploh ni znano, kakor je svoječasno zapisal neki koroški list.

Na sedanjem procesu v Frankfurtu se ta Auschwitz prikazuje v vsej grozotnosti in bi bilo samo želeli, da bi bile ob tej priložnosti odkrite tudi tiste sive eminence nacizma, ki se v Nemčiji in drugih državah še vedno skrivajo ali pa že spet zavzemajo visoke položaje.

Važno za volitve

Za letošnje občinske volitve, ki bodo — kakor smo v našem listu že obširno poročali 1. marca, ponavljamo najbolj nujne važne termine

● Do vključno 31. januarja so na vseh občinah javno na vpogled volilni imeniki, v katerih mora biti vpisan vsak volilni upravičenec. Do navedenega dne lahko vsak pregleda imenik in zahteva vpis oseb, ki imajo volilno pravico, pa v seznamu niso vpisane; ali zahteva izbris oseb, ki po njegovem mnenju nimajo volilne pravice in so kljub temu vpisane v imenik.

● Do 9. februarja (najkasneje do 13. ure) morajo stranke in volilne skupine vložiti svoje kandidatne liste, ki morajo vsebovati: ime stranke ali skupine; najmanj dvakrat toliko podpisov volilnih upravičencev, kolikor bo v občini izvoljenih odbornikov, pri vsakem podpisu je treba navesti tudi naslov in rojstno leto; seznam kandidatov (največ dvakrat toliko, kolikor odbornikov bo izvoljenih) z navedbo imena in priimka, poklica, rojstnega leta ter naslova vsakega kandidata in njegovo lastno izjavo, da se s kandidaturjo strinja; ime in naslov pooblaščenega zastopnika ali skupine.

Evropski lesni trg

v zadnjih dveh letih

Strokovnjaki evropske ekonomske komisije računajo, da je lani potrošnja lesa v Evropi dosegla nov rekord. Ob tem razvoju nadalje računajo, da bo prišlo do določenega inflacijskega pritiska na trg z lesom, ki ga v zadnjih letih ni bilo opaziti. V to smer je kazal že razvoj na evropskem trgu z lesom v letu 1962, ko je v glavnih izvoznih državah, na Švedskem, na Finskem in v Avstriji, proizvodnja blodovine iglavcev že drugič zapovrstjo padla. Sicer je po ostalih evropskih državah proizvodnja lesa v porastu in je tudi porastel njihov delež na izvozu lesa, vendar je po drugi strani uvoz lesa, zlasti s strani glavnih držav uvoznice lesa zadnja leta tako naraščal, da je lani dosegel rekordno raven, ki ima v evropskem lesnem gospodarstvu primerjavo le z ravno uvoza leta 1924.

Leta 1962 se je nekoliko zmanjšal uvoz Velike Britanije in Nizozemske, medtem ko so ostale evropske države, ki les uvažajo, močno povečale uvoz blodovine iglavcev. Porast nasproti povprečju dveh prejšnjih let je znašal 334.000 standardov. Rekordno raven je dosegel v tem letu uvoz lesa v Zahodni Nemčiji, Italiji, Franciji, Belgiji, Luksemburgu, Madžarski, Švici in Španiji.

Sovjetski izvoz blodovine iglavcev se je v tem letu povečal. Izvoz v Zahodno Evropo se je povečal za 15 %, v Vzhodno Evropo pa za 20 %. V tem letu je bilo 57 % sovjetskega izvoza lesa usmerjenega v Zahodno in 33 odstotkov v Vzhodno Evropo, medtem ko ga je šlo v izvenevropske dežele le 10 %. Porast izvoza lesa iz Sovjetske zveze, Češkoslovaške in Kanade razlagajo strokovnjaki evropske ekonomske komisije z dejstvom, da evropski uvozniki čedalje bolj trošijo beli les na škodo rdečega lesa, ki so ga doslej uvažali.

Pri listavcih poročilo opozarja na dejstvo, da je razen Velike Britanije in Italije največji evropski uvozniki listavcev Sovjetska zveza, ki je 1962 uvozila 274.000 kubikov lesa listavcev. Značilna je tudi ugotovitev komisije, da v Vzhodni Evropi potrošnja lesa listavcev hitreje narašča kot v drugih evropskih državah. Vzrok bo v težnji, manjkajočo blodovino iglavcev nadomestiti s blodovino listavcev. Ob tej je tudi zanimiva še ugotovitev komisije, da je prišlo v zadnjih letih na evropskem trgu do čedalje močnejšega povpraševanja za lesom tropskih listavcev.

Evropa zadnja leta v vedno večji meri uporablja listavce za proizvodnjo lesovine. V državah Evropske gospodarske skupnosti znaša tozadevna potrošnja listavcev 41 %, v srednji Evropi vključno Avstrije, Jugoslavije in Švice pa 23 %.

Do velikih sprememb je prišlo v zadnjih letih na evropskem trgu z lesovino in jamskim lesom. Sovjetski izvoz te vrste lesa v Evropo se je povečal od 1,9 milijona kubikov leta 1959 na 3,9 milijona kubikov leta 1962. V tem letu je tudi Kanada izvozila v Evropo za 250 % več lesovine in jamskega lesa in je njen izvoz znašal 1,1 milijona kubikov. Poleg tega je Evropa še iz Finske uvozila nadaljnje pomembne količine teh vrst lesa. Vendar finski izvoz teh vrst lesa pada. Že leta 1962 je postala Romunija glavni oskrbovalec Evrope z lesovino, z jamskim lesom pa Francija.

Po razpoložljivih podatkih o lanskem letu je samskih prodajah lesa na Švedskem in Fin-

Tržaški Slovenci se borijo

proti krivičnemu razlaščenju svoje zemlje

Okolico tržaškega mesta je zajel nov val razlaščenja tamkajšnjih zemljišč, ki v prvi vrsti zadene slovenske kmete. Gre za razlastitve na območju Doline, Boljunca in Milj, ki jih je ustanova industrijskega pristanišča izvedla na osnovi starih in enostranskih določil nekdanje zavezniške vojaške uprave. Tržaški Slovenci so zaradi teh ukrepov upravičeno zaskrbljeni in so pristojne oblasti opozorili na krivice, ki se jim godijo ter zahtevali preklic veljavnosti krivičnih odločb.

Z vprašanjem se je temeljito bavila osrednja slovenska organizacija v Trstu — Slovenska kulturno-gospodarska zveza, ki je ugotovila, da je bilo v zadnjih tednih na ta način razlaščenih okrog 145.000 kvadratnih metrov zemlje, ki je po večini last slo-

venskih kmetov in malih posestnikov. Proletu SKGZ proti ponovnemu razlaščenju slovenske zemlje se je pridružil tudi svet Skupne slovenske liste ter je bilo v skupnem stališču poudarjeno, da se take razlastitve v mnogih primerih izvajajo v očitni, slovenski skupnosti škodljivi težnji.

Hkrati je SKGZ razpravljala tudi o novem imenovanju sodnikov in drugih strokovnih uslužbencev za območje tržaškega sodišča. V tej zvezi je bilo opozorjeno na dejstvo, da med novoimenovanimi pravniki ni nobenega Slovenca. Zato je SKGZ zahtevala, da oblasti to vprašanje proučijo in se zavzamejo za izpolnjevanje ustavnih določil in mednarodnih sporazumov, ki narodnostni manjšini zagotavljajo enakopravno in sorazmerno udeležbo v javnih ustanovah.

Jugoslavija na tržiščih štirih kontinentov

IX. sejem „Moda 1964“ na ljubljanskem Gospodarskem razstavišču

Jugoslovanske gospodarske organizacije bodo letos kolektivno sodelovale na 23 sejamskih prireditvah in štirih samostojnih razstavah v tujini. Ustrezni program zvezne gospodarske zbornice predvideva sodelovanje na osmih splošnih vzorčnih velesejmi v deželah Zahodne Evrope, na štirih velesejmi v deželah Vzhodne Evrope, na dveh velesejmi v Severni Ameriki in Aziji ter na enem v Afriki. Kolektivno razstavljanje pa je predvideno tudi na več specializiranih prireditvah in samostojnih industrijskih razstavah ter na pomladnem velesejmu na Dunaju, kjer bo odprt jugoslovanski turistični paviljon.

V zahodnoevropskih državah je sodelovanje Jugoslavije predvideno na velesejmi v Milanu, Parizu, Göteborgu, Trstu, Solunu, na Dunaju in v Frankfurtu, po večletnem presledku pa bo Jugoslavija udeležena tudi na velesejmi v Bruslju. V komercialnem pogledu bodo posebej zanimive razstave na specializiranih prireditvah — na velesejmu pohištva v Kölnu, na kmetijskem velesejmu v Veroni in na tehničnem velesejmu v Hannoveru. V vzhodnoevropskih deželah bo Jugoslavija zastopana na velesejmi v Leipzigu, Budimpešti, Poznanju in Plovdivu ter na specializiranih tehničnih sejmih v Moskvi in Brnu. Za dežele v razvoju pa so posebno značilne sejemske prireditve v Damasku, Smirni in Tripolisu.

Tako se bo Jugoslavija letos predstavila na tržiščih štirih kontinentov in demonstrirala svojo gospodarsko zmogljivost.

Na ljubljanskem Gospodarskem razstavišču je bil v navzočnosti številnih predstavnikov oblasti in javnega življenja SR Slovenije odprt IX. sejem „Moda 1964“, ki nudi zanimivo in pestro kolekcijo izdelkov konfekcije, modnih tkanin, pletenin, usnja, usnjarsko-predelovalne industrije in raznih modnih predmetov.

EGS ima vedno več nasprotnikov

Evropska gospodarska skupnost (EGS) je v zadnjih tednih preteklega leta preživljala resno krizo, v katero jo je spravil francoski predsednik de Gaulle, ki je pristane na njegovo agrarno politiko postavil kot pogoj za nadaljnji obstoj skupnosti. Ostalih pet članic je bilo na ta način prisiljenih, da v trenutku požrejo »grenko kapljico«, ki ni grenka le zaradi tega, ker pomeni velike težave v lastnem kmetijstvu, marveč poleg tega še zato, ker si je EGS s svojo ozkosrčnostjo, diktirano iz Pariza, nakopala nove nasprotnike, v prvi vrsti Ameriko, kateri je Zahodna Evropa s tem zelo slabo poplačala njeno skrb za obnovo in razvoj evropskega gospodarstva po drugi svetovni vojni.

Leto volitev

Letos bo v Avstriji vrsta volitev in s tem političnih odločitev. Kakor znano, bodo na Koroškem 1. marca splošne občinske volitve z izjemo avtonomne občine Celovec in mesne občine Beljak. V jeseni bodo občinske volitve tudi na Salzburškem. V petih zveznih deželah bodo letos deželnozborske volitve in sicer na Gradiškanskem 22. marca, na Salzburškem 26. aprila, na Dunaju, Nižjem Avstrijskem in Predarliskem pa v jeseni. V šestih zveznih deželah, namreč na Dunaju, Nižjem Avstrijskem, Zgornjem Avstrijskem, Salzburškem, Predarliskem in na Štajerskem bodo v jeseni tudi volitve v delavske zbornice.

skem lahko sklepamo, da je prišlo v primerjavi z letom 1962 do pomembnega skoka cen. Ta skok je najbolj viden pri okroglem lesu. Cene so bile na Finskem za okrog 10 do 15 % nad predlanskimi, cene na Švedskem pa celo za okrog 27 %. V Franciji je položaj relativno stabilen, čeprav cene kakovostnega lesa kažejo težnjo porasta. Podoben je bil konec leta 1963 tudi položaj po drugih evropskih državah.

POŠIROKEM SVETU

PARIZ. — Francoski predsednik de Gaulle je imel v gosteh predsednika kanadske vlade Pearsona, s katerim sta razpravljala o raznih vprašanjih skupnega interesa. Zlasti so se razgovori nanašali na sodelovanje med zahodnimi državami, na razna obrambna vprašanja, na odnose med Vzhodom in Zahodom, na razvoj dogodkov v Aziji ter njihov vpliv na politiko Zahoda. Obe strani sta se tudi sporazumeli, da bi bilo koristno, če bi koordinirali politiko v pomoči manj razvitim deželam. Pearson je po razgovorih priporočal zahodnim državam, naj ne priiskajo na neangažirane države niti ne večje rok socialističnim deželam, pač pa naj delajo po načelu »iskrene, ustvarjalne in univerzalne koeksistence«. Zavzel se je za oprežno ločevanje odnosov med Vzhodom in Zahodom, češ, da sploh ne gre za sirmoglavljenje režima »na drugi strani« niti ne za potrebo »zatiranja komunizma« v času, ko lahko lokalni spopad sproži atomsko vojno.

INNSBRUCK. — Na novem modernem letališču v Innsbrucku, ki so ga zgradili v zvezi s pripravo na letošnjo zimsko olimpiado, so za ozvočenje vseh notranjih prostorov in tudi zunanjega prostora montirali dve kompletni garnituri jugoslovanskega podjetja »Iskra«. Aparature je montirala dunajska tvrdka ITT, ki je lani naročila in dobila od »Iskre« 28 najmodernejših naprav za ojačevanje zvoka. Ista tvrdka je ta mesec naročila še 30 takih naprav.

KARLSRUHE. — Na nekem sprejemu je župan zahodnonemškega mesta Karlsruhe, socialni demokrat Günther Klotz, pozdravil kongoškega predsednika Adulo. »Ko sem bil še majhen — je dejal župan — smo v Nemčiji vedeli o Kongu le to, da je tam zelo vroče in da živijo tam divje zveri.« Predsednik kongoške vlade Adula pa je odgovoril: »Ko sem bil še majhen deček, smo v Kongu vedeli o Nemčiji le to, da tam živijo hudobni ljudje, ki se zmeraj gredo vojne in svojih sosedov ne puščajo pri miru.«

STOCKHOLM. — Skupina komunističnih poslancev Švedske je predlagala parlamentu, naj posebno pozornost prouči predlog o ustanovitvi brezatomске cone v Severni Evropi kot prvem koraku z namenom, da bi omejili širjenje in uporabo atomskega orožja. Predlog parlamentarne skupine poslancev KP Švedske poudarja, da je treba nujno ustvariti enotno fronto držav Severne Evrope, tako da bi onemogočili uporabo atomskega orožja v tem območju. Ustanovitve brezatomске cone v Severni Evropi — je rečeno v predlogu — bi onemogočila, da bi nordijske države same proizvajale atomsko orožje ali ga imele na svojem ozemlju.

WASHINGTON. — Ameriška nacionalna agencija za vesoljske raziskave (NASA) je zahtevala od Kongresa, naj ji za obdobje od 1. julija letos do 30. junija prihodnjega leta odobri izdatke v znesku 5304 milijone dolarjev. Od te vsote naj bi porabili tri petine za uresničenje ameriškega programa, po katerem nameravajo do leta 1970 poslati astronavta na Luno. Predlagana sredstva bodo med drugim uporabili za vesoljske plete s človeško posadko, vsteli plete po načrtih »Gemini« in »Apollo«, nadalje za izstreljevanje meteoroloških, komunikacijskih in drugih satelitov s praktičnimi nalaganji, za tehniške raziskave, za izpopolnjevanje raket in drugo.

TAHITI. — Francoski obrambni minister Pierre Messmer je izjavil, da bo Francija izvajala atomske poskuse na Pacifiku, »dokler bo to potrebno«. Ni pa povedal, da so bili proti tem poskusom izrečeni še najostrejši protesti predvsem v državah, ki se čutijo neposredno ogrožene, kakor se Francija tudi neče ozirati na sporazum o prekinitvi jedrskih poskusov.

BRUSEL. — Izvršna komisija Evropske gospodarske skupnosti je predlagala državam-članicam te gospodarske grupacije, naj bi se dogovorile o »enotnem stališču«, ki bi ga zavzele na konferenci OZN o trgovini in razvoju. O konkretnih predlogih komisije bodo razpravljali na sestanku zunanjih ministrov držav EGS, ki se bodo sestali prihodnji mesec.

BERLIN. — Silki med uradnimi predstavniki vzhodnonemške vlade in zahodnonemskim senatom se nadaljujejo. Čeprav o teh razgovorih niso objavili nobenih podrobnosti, v poučenih krogih domnevajo, da potekajo o pogojih, ob katerih bi omogočili redne obiske prebivalstvu iz zahodnega dela mesta v vzhodnem Berlinu. Poleg tega je Vzhodna Nemčija predlagala sklenitev novega trgovinskega sporazuma med obema nemškima državama, kakor tudi sklenitev mednemškega sporazuma o odgovedi atomskega oboroževanja.

CIUDAD MEXICO. — Marca in aprila bosta obiskala Mehiko francoski predsednik de Gaulle in zvezni prezident Zahodne Nemčije Lübke. Videljaja obah zahodnoevropskih držav bosta Mehiko obiskala v okviru svojih turnej po Latinski Ameriki.

NEW DELHI. — Od 27. januarja do 1. februarja bo v starem indijskem mestu Džajpuru 12. mednarodna konferenca Pugwash, na kateri bo okoli 100 znanih strokovnjakov iz vseh predelov sveta razpravljalo o problemih mednarodne varnosti in o razorožitvi. Zadnja taka konferenca je bila lani v Beogradu in je s svojimi razpravami vzbudila veliko zanimanje po vsam svetu.

ATLANTA. — Med zborovanjem tajne organizacije »Ku-Klux-Klan« v mestu Atlanta v ameriški državi Georgiji je prišlo pred poslopjem do demonstracije pri kateri je policija aretirala okoli 75 oseb, skoraj izključno črnce. Nadaljnjih 45 oseb so aretirali pred zaporom, ko so protestirale proti aretaciji demonstrantov. Ku-Klux-Klan je podaltna organizacija najbolj zagriženih rasistov, katere metode so silno podobne nacističnim. Vendar po ameriški policiji proti tej organizaciji ničesar ne ukrene, marveč zasleduje črnsko prebivalstvo, ki se bori za enakopravnost.

HONGKONG. — Danski zunanji minister Per Hækkerup je ob svojem prihodu v Hongkong izjavil, da se bo Danska naprej prizadevala za izjemo LR Kitajske v OZN, češ da predstavlja izolacija Kitajske neupamotno politiko. Po mednarodnem pravu — je dejal danski minister — je treba priznati tisto vlado, ki je na oblasti, ne glede na to, ali je le-ta prijetna ali ne.

KULTURNE DROBTINE

● V Grazu bo 14. marca zvezni predsednik dr. Schürf slovesno odprl obnovljeno gledališče, katerega pregradnja je stala 63 milijonov šilingov. Medtem ko sta bila zunanja fasada in prostor za gledalce obnovljena po starih načrtih, je bil odski prostor (22x22 metrov) na novo zgrajen in opremljen po najnovejših načelih tehnike. Za slavnostno otvoritev je na sporedu krstna predstava dramskega dela Maxa Mella, za katero bodo vstopnice zvišane na petkratno višino, tako da bo pretežni del od skupno 580 vstopnic stal od 180 do 120 šilingov, medtem ko bo najdražja vstopnica znašala 240 šilingov.

● Združena arabska republika bo v Jugoslaviji kupila 30 igranih filmov za svojo televizijsko mrežo, že doslej pa je ZAR odkupila 13 jugoslovanskih filmov.

● Skupina leningrajskih delavcev je pozvala svetlisko književnike, naj počastijo peldesetletnico Oktobrske revolucije (praznovali jo bodo leta 1967) s skupnim delom — publikacijo o peldesetletnem razvoju Sovjetske zveze „od prvega strela na križarki Aurora pa do osvajanja vesolja“. Sovjetski umetniki so pozdravili zamisel leningrajskih delavcev in bodo kmalu začeli s pisanjem jubilejne knjige.

Zimska številka „Mladega roda“

S številko za meseca januar in februar, ki je te dni izšla, je »Mladi rod« razumljivo posvečen zimi in zimskemu veselju otrok. Mnogo sestavkov in pesmic, posebno pa slik govori o tem letnem času, ko se otroci smučajo in drsajo ali se zabavajo s postavljanjem sneženega moža. Pa tudi čas pravljic in zgodb je zima, čeprav so danes le še redke tiste idilične slike, ko je babica sedela ob zakurjeni peči, njeni vnuki v krogu okoli nje pa so pozabili zapreti usta, tako so jih prevzele zgodbe o palčkih, vilah in razbojnikih. Včasih pa se tudi otroci današnjega časa še radi

Knjiga o zilljskem štehvanju

Institut za slovensko narodopisje pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti v Ljubljani je te dni izdal knjigo Nika Kureta »Zilljsko štehvanje«, ki pomeni prvo znanstveno razpravo o tem starodavnem ljudskem običaju med zilljskimi Slovenci. O knjigi, ki bo gotovo tudi med našimi ljudmi vzbudila veliko zanimanje, bomo v našem listu še obširneje poročali.

Ljubljanska Opera gostuje v Italiji

Marca bomo ljubljanske goste sprejeli v Celovcu

Jugoslovanska gledališka umetnost čedalje uspešneje prodira tudi v širni svet. Beograjska Opera je s svojim nedavnim gostovanjem na Dunaju zabeležila izreden uspeh in so bile njene predstave v tamkajšnji Državni operi posebno doživljene celo za razvajeno dunajsko publiko. Kmalu zatem sta baletni ansambel in orkester Narodnega gledališča iz Sarajeva odšla na gostovanje v italijansko pokrajino Emilia. V Reggio Emilia, Modeni, Carpiju in Mirandoli so sarajevski umetniki priredili šest baletnih večerov, na katerih so izvajali Straussov balet »Na lepi modri Donavi« in Gershwinovo »Rapsodijo v modrem«. Trenutno pa gostuje v Italiji 250-članski ansambel ljubljanske Opere, ki je za šest predstav v Reggio Emiliji, Parmi, Modeni in Mantovi pripravil opero »Zlati petelin« Rimskega Korsakova ter baletni večer, kateri obsega »Petrusko« in »Ognjeno ptico« Stravinskega ter »Dvoboj« sodobnega angleškega skladatelja Banfielda. Svoje gostovanje v Italiji bo ljubljanska Opera zaključila v nedeljo z baletnim večerom v Mantovi, toda že zdaj se Italijani zanimajo za novo gostovanje Ljubljančanov, in sicer konkretno za veliko opero Musorgskega »Knez Igor«.

Meseca marca pa bo ljubljanska Opera v okviru kulturne izmenjave med Koroško in Slovenijo spet gostovala v celovškem Mestnem gledališču, kjer bo na sobotni večerni predstavi uprizorila Verdijevo opero »Macbeth«, pri nedeljski matineji pa Wolf-Ferrarijevo opero »Zdrava na trgu«.

Univ. prof. dr. France Bezljaj:

Kritične pripombe

k avstrijskemu delu o koroških krajevnih imenih

Zaradi vmesnega vokala ne moremo računati z epentetičnim -l- in tvorba imena bi nam bila pri vsakem drugem poskusu razlage popolnoma nerazumljiva. Res pa je, da imena tipa *Ljubelj*, *Radelj* najdemo izven Slovenije samo še pri sosednih Kajkavcih, dalje proti jugu pa popolnoma prenehajo. Takšne, skoraj površne rekonstrukcije omogočajo Kranzmayerju večino njegovih dalekosežnih sklepanj. Slovensko antoponimijo odpravi s kratkim odstavkom na pol strani skupaj s sestavljenkami tipa *Dropolje* in omenja pri tem, da se slovenščina izogiba sestavljenkam. Pri tem pa poudarja, da so v češčini pogostne sestavljenke v toponomastiki in navede *Mlekojedy*, *Tloustovousy*. Verjetno peyorativna ali karakteristični kolektivni vzdevki tipa *Kozesmoje*, pri nas *Krabonož* in podobni so res najbolj pogostni v češki toponomiji, pri nas bi pa zaslužili posebne obravnave, ker naglo prenehajo proti jugu.

Vsa ta »kartografska metoda« imenskih tipov pri Kranzmayerju bi potrebovala najprej solidne sloveni-

stične obdelave. Iz priloženih skic na koncu knjige je razvidna geografska razširjenost slovenske in nemške kolonizacije v posameznih obdobjih, druga skica pa prikazuje areale obravnavanih slovenskih imenskih tipov. Slovenska naseljeva Koroške ni bila po Kranzmayerju nikdar kompaktna. Bilo je samo pet večjih otokov z izrazito slovensko imensko tvornostjo, namreč spodnja dolina Molne, zahodni breg Belega jezera, okolica Millstatta, del pobočja Svinjske planine in Korice in pas južne Koroške, ki pa je bil deloma pretrgan. Bavarska kolonizacija je do leta 1200 zasedla že celo Koroško. Toda medtem, ko so severnejši otoki slovenske kolonizacije in večinoma jezikovno mešanega ozemlja naglo asimilirali, so Slovenci na južnem Koroškem v mlajših obdobjih izpodrinili starejšo bavarsko prebivalstvo in celo pridobili na prostoru.

Obžalujemo, da bo treba vse to delo opraviti še enkrat, če bomo hoteli dobiti znanstveno bolj objektivno sliko razvojnega procesa. Ako upravičeno dvomimo v verodostoj-

nost Kranzmayerjevih navedb o Slovincih, izgubi na vrednosti tudi njegovo prikazovanje nemškega naseljenega procesa. Kranzmayer zavrača vse dosedanje teorije o poreklu avstrijskih Nemcev. Zanika udeležbo Frankov v najzgodnejših obdobjih, enako tudi drobcev drugih nemških rodov. Avstrija je od vsega začetka dalje čisto bavarska. Kljub analizi imen tipa *Slovenj Gradec*, *Pajre*, *Frankenstein* itd. priznava Frankom samo uraden vpliv vojvodstva Sponheimov in bamberške škofije. Presečna nas, da nikoli v nobeni zvezi ni niti pomislil na možnost takšnih fevdalnih vplivov vseh Nemcev na Slovence, vsaj v najzgodnejšem obdobju.

Tudi za bavarsko kolonizacijo se poslužuje Kranzmayer slavističnih glasoslovnih dokazov, ki se mu zde za nemško zgodovino neprimerno važnejši kakor za slovensko. Z istimi sredstvi, kakor jih je uporabil pri imenu *Slamjanja gorica*, dokaže, da je bilo tudi ime *Savinje*, stvn. *Sewina* sprejeto naravnost od predslovenskega prebivalstva in celo slovensko *Solčava* je moralo biti že pred letom 750 sprejeto iz nemščine, sicer bi imeli v slovenščini na začetku *ž*, kakor je v mlajši izposojenki *Zolc-pob*. Po vsem, kar je povedal o kolonizaciji Koroške, je popolnoma neverjetno, da bi bil takšen skrajni konec gorske

doline naseljen že tako zgodaj in to celo po Bavarcih. Problematika imena *Solčava* za nas ni tako enostavna, kakor se zdi Kranzmayerju. Ime je bodisi umetna slovenizacija iz dobe ilirizma po nemškem imenu iz najmanj poltisočletja kasneje nemške kolonizacije, ali pa tiči morda v njem predslovensko rečno ime *Ad-salluta*. Pri Kranzmayerju so zmotne bodisi etimologije, ali pa je celo glasoslovni zakon napačno uporabljen. Ne bi si upal na primer imena *Pustritz* iz predslovenskega **Bustrusa* razlagati s slovensko metatezo, ker gre tu nedvomno za kratki *u*, ki je dal polglasnik. Prav tako si ne bi upal kraja *Wutschein* zaradi enkratnega zapisa *Budisdorf* datirati kot substitucijo pred letom 780. Iz slovenskega historičnega gradiva poznam dovolj primerov pisave *-b-* v času, ko so ga Bavarci substituirali iz *-v-*, saj pisarji listin niso bili vedno trdi Nemci in marsikdo med njimi je bil bolj več latinščine, zato ni tako strogo pazil na bavarska glasoslovna pravila.

Prehod zgodneslovenskega *-a->-o-* se je po Kranzmayerju izvršil najkasneje pred sredo 9. stoletja, zaradi zapisov *Astaruiza* 860 in *Glodnizze* 890 za isti glas. V slavistiki že davno več ne verjamemo, da bi našli predniki v dobi naselitve v Alpe še izgovarjali praslovanski vmesni

glas med *a* in *o*, različno pa so substituirane razlike v kvaliteti in kvantiteti obeh vokalov pri prehajanju iz jezika v jezik še v mnogo mlajši dobi.

Zavreči je treba tudi Kranzmayerjevo domnevo o zgodnjih slovenskih nazalnih *-an-* in *-un-*. Nemška pisava *Lavanta* za *Labot(a)* in *Adamunti* za *Admont* na Štajerskem ne dokazuje nič. Štajerski *Admont* razlagajo že nekaj desetletij kot substratno ime, ne več iz slovenskega **vodomont*, kar je povzročilo vrsto glasoslovnih pomislekov. Koroško *Vodmot*, nemško *Admund* pa je enako kakor slovenski *Vodmat* iz slovenskega **od-mot*, rus. *omut* »tolmun«.

Več kot dvomljivo je tudi Kranzmayerjevo sklepanje, da bi v severnem delu Koroške živelo slovensko narečje, ki je poznalo *-a-* za stari polglasnik. Sklepa na to po vzhodno tirolskem apelativu *Daawer* »felsiger Talschluss« iz slovenskega *dabr* enako kakor krajevno ime *Daber* pri Millstattu. Poleg *dabr* je verjetno eksistiralo tudi **dabr*, na kar lahko sklepamo iz slovenskih imen in na Pohorju izpričanega apelativa *dobra*. Stari polglasniki so do konca 10. stoletja največkrat substituirani v nemščino z *-i-* in *-u-* z nekaterimi izjemami, ki jih ni mogoče pojasniti.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Tradicionalni »Slovenski ples« v Celovcu

tudi letos uspela kulturno-družabna prireditev

Za »Slovenski ples«, ki ga je Slovenska prosvetna zveza priredila že trinajstič v Celovcu, je tudi letos vladalo veliko zanimanje. Po izkušnjah zadnjih let in na posebno željo številnih obiskovalcev tega vsakoletnega srečanja koroških Slovencev so se prireditelji tokrat odločili za omejeno število vstopnic, ki so bile zato že nekaj dni pred plesom razprodane. Vendar se je zadnjo soboto zbralo v Delavski zbornici dobrih tisoč ljudi, ki so prišli dobesedno iz vseh krajev južne Koroške, pa tudi iz Celovca ter iz raznih drugih predelov dežele, da za nekaj ur pozabijo vsakdanje skrbi v prijetni in domači družabnosti.

Prireditve so se udeležili tudi mnogi častni gostje, med katerimi so bili sekretar ambasade Drago Rožman kot zastopnik jugoslovanskega veleposlaništva na Dunaju, ge-

neralni konzul SFR Jugoslavije v Celovcu Franc Pirkovič s soprogo in ostalimi člani generalnega konzulata, direktor Znanstvenega inštituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani Drago Druškovič in član inštituta dr. Janko Pleterški, predstavnik Slovenske kulturno-gospodarske zveze v Trslu Dušan Hreščak s soprogo, zastopniki iz Kranja in večja skupina iz Tržiča pod vodstvom župana Ogriza ter razumljivo predstavniki vseh narodnih organizacij koroških Slovencev.

V kulturno-umetniškem sporedu sta letos sodelovala priljubljena kvintet bratov Avsenik s pevskima solistoma Emo Prodinkovo in Francetom Korenom ter ansambel narodnih plesov Delavskega prosvetnega društva Svoboda »Tone Čufar« z Jesenic. Avsenikova skupina se je predstavila v venčkom znanih pesmi, ki so kot »Avsenikove popevke« zaslovene že daleč po Evropi in je

Prizor z nastopa jeseniške plesne skupine

času posvečajo kulturno-umetniškemu udeleževanju.

Obe skupini sta bili za svoja izvajanja nagrajeni z navdušenim aplavzom obiskovalcev, ki so se nato ob melodijah obeh godb vrteli v veselem plesu. V veliki dvorani je igral Avsenikov kvintet, v zgornji dvorani pa godbeni ansambel Jeseničanov. Ob marljivem igranju obeh godb so prišli na svoj račun vsi plesalci, tisti, ki ljubijo valčke in polke, kakor oni, kateri se bolj navdušujejo za moderne ritme; godbi sta ustregli vsem željam in občinstvo je bilo vsestransko zadovoljno, čeprav je na plesišču včasih po-

Avsenikov kvintet je ponovno navdušil s svojimi melodijami

ta ansambel leto za letom na gostovanjih iz dežele v deželo, kjer povsod navdušuje s svojimi poskočnimi melodijami ter pristrčno komiko pevcev in godbenikov. Jeseničani pa so v pisanih narodnih nošah in ob spremljavi lastne godbe izvajali svojstvene plesne jugoslovanskih narodov — od banatskega plesa mimo srbskih molivov do venčka plesov z Gorenjske. Njihov nastop je bil na visoki ravni, čeprav so vsi člani ansambla amaterji, delavci in uslužbenci jeseniške železarne, ki se samo v proslam

stalo precej tesno. Kajti plesala ni le mladina, tudi starejši so se radi in prav pogosto zavrteli — saj »Slovenski ples« je le enkrat v letu!

Vse do jutranjih ur je trajalo prijetno in pristrčno vzdušje. Ne glede na starost, poklic ali jezik so se udeleženci počutili kot ena sama velika družina, ki se je zbrala iz najrazličnejših krajev na tradicionalni prireditvi, katera je bila tudi letos posrečeno in vsestransko uspelo kulturno-družabno srečanje koroških Slovencev.

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ Št. Vid v Podjuni

V a b i l o

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Št. Vidu v Podjuni bo priredilo v nedeljo, dne 26. januarja 1964, ob 14.30 uri igro

„Micki je treba moža“

pri VOGLU v ŠT. PRIMOŽU.

K številni udeležbi vabi

o d b o r

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Škofičah

V a b i l o

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Škofičah bo priredilo v soboto, dne 1. februarja 1964, ob pol osmi uri zvečer

PROSVETNI VEČER

v prostorih gostilne Bürger v Škofičah

V sporedu bodo sodelovali pevski zbori Loga vas, Škofiče in Hodiše, društveni igralci pa bodo nastopili z veseloligrami. V odmorih bodo igrali tamburaši in instrumentalni trio. Med prireditvijo in po prireditvi pa bo igral tudi ansambel „Šest mladih“ iz Kranja. Po zaključku bo prosta zabava s plesom.

V nedeljo, dne 2. februarja 1964, ob sedmi uri zvečer bo prosvetna prireditev z istim sporedom pri Antoniču na Reki pri Št. Jakobu v Rožu.

Prireditvi obetata biti zanimivi in pestri, zato vabi k številni udeležbi mlado in staro v obeh krajih

društveni odbor

Srečanje starih sošolcev

Malo pred minulimi prazniki smo se srečali v gostilni pri Likebu v Dobu pri Pliберку stari šolarji humške šole, rojeni v letih 1898 — 1907. Pred petdesetimi leti smo skupno »obšli« šolske klopi v šoli na griču na Humcu. Kakih 150 nas je bilo takrat, ki smo skupno hodili v to šolo. Danes jih od teh živi le še 32 odstotkov, od teh se nas je pri Libeku zbralo kar 26. To govori, da se vsi še radi spominjamo veselih in žalostnih dogodkov iz šolske dobe. Tudi to, da so nekateri to lepo srečanje ovirali, ni motilo veselja in dobre volje pri vselem svidenju.

Naš vzgojitelj je bil že pokojni učitelj Kuraž, v spomin nanj in v njegovem imenu je sedanjí šolski ravnatelj šole pri Božjem grobu gospod Valentin Vauti pristočno pozdravil vse navzoče in izrazil svoje veselje, da ima čast zastopati učitelja navzočih nekdanjih učencev te šole. Dejal je, da je med svojimi učenci v šoli kot učitelj najstarejši, na tem srečanju pa je obratno ter je on med bivšimi humškimi šolarji najmlajši. Prebral nam je spisek vseh tedanjih šolarjev, ki so skupno z navzočimi takrat obiskovali to šolo, pa so medtem že umrli. Spomin na pokojne sošolce smo počastili z enominutnim molkom.

Za šolskim ravnateljem je povzel besedo svetnik kmečke zbornice, kmet Mirko Kumer, p. d. Črčej na Blatu. Med drugim je orisal čas, v katerem so dorasčali in se pripravljali za svojo bodočnost navzoči in umrli sošolci. Spomnil je, da so bili to trdi časi, vsi takratni učenci so doživeli prvo svetovno vojno, nekateri je niso preživeli. Bil je čas revščine in pomanjkanja med vojno in v povojnem času, dokler ni sledila druga še hujša svetovna vojna z vsemi žalostnimi posledicami. Vsi pa so se trdovratno upirali in borili za svoj obstoj.

Nato je sledilo prijetno družabno popoldne. V svojem kramljanju smo se spominjali veselih in žalostnih dogodkov iz šolskih let. Povedali smo si, kako smo v prtenih hlačah in cokolah drsali pod gričem šole in cerkve Božjega groba. Pri tem veselju si je takrat eden izmed sošolcev zlomil nogo. Spominjali smo se tudi dobrega zaslužnega učitelja Kuraža, ki je bil izvrsten vzgojitelj in učitelj.

Hitro nam je minil prijetni popoldne in ko smo se poslavljali, smo sklenili, da se bomo v desetih letih spet srečali in če bo treba, bomo prišli tudi po berglah.

Obvestilo Športnega društva Št. Janž

Športno društvo Št. Janž v Rožu je preteklo nedeljo priredilo društveno prvenstvo v smučanju na tradicionalni progi na Rutah. Prvo mesto pri šolarjih je zasedel Alojz Gabriel, pri mladincih Štefi Gabriel in pri članih Engelbert Rath.

V nedeljo, dne 26. januarja 1964, ob 11.00 uri pa bo letošnja največja tekma na Rutah in sicer tekmalcom, pri katerem bodo sodelovali tekmovalci iz vse Koroške in tudi zastopstvo iz Slovenije.

Peca odprta turizmu tudi v zimski sezoni

Starodavna siva Peca v verigi Alp v naši skrajni Podjuni kipi v nebo nad Pliберку in številnimi vasi od Libuž do Globasnice. Od nekdanje je že bila privlačna izletno-turistična točka, vendar je bil prej kedaj pravi in donosni tujski promet prav v naših krajih še v povojih. Mladina iz podnožnih vasi in čisto tudi študentje na svojih počitniških potovanjih so po trudapolnem potu, ki so ga zmagali v potu obraza, uživali prelestni razgled z vrha gore, ki dosega na najvišjih točkah na Piramidi 2114 metrov in na Kordeževem vrhu, kjer izvira znani mrzli Knips, 2124 m nadmorske višine. Na grebenu Pece poteka državna meja med Avstrijo in Jugoslavijo, na obeh straneh pa je obdana z naselji s slovensko govorečim prebivalstvom. S Pece se nudi čudovit, prelesten in hvaležen razgled na Kamniške planine, daleč preko Podjune in v Labotsko dolino. Kljub temu, da se Peca imenuje skalnata, ima na svojih pobočjih idealne in hvaležne smučarske terene, kjer je ta šport mogoč od začetka decembra do konca aprila.

Moderni in gospodarsko donosni turizem zahteva nove prijeme, ki jih narekuje čas, moderna prometna sredstva in vedno bolj naraščajoče zanimanje za lepi, zdravi in osvežujoči zimski šport. Uvidevni ljudje so spoznali, da bi bilo koristno za poživitev in krepitev gospodarstva v tem industrijsko revnem kraju naše spodnje Koroške storiti vsaj nekaj, dokler so zagotovila o industrializaciji te pokrajine le obljube, da bo pritek turistov v naše kraje ne le iz okolice, temveč tudi od drugod živahnjeji in s tem koristil našemu gospodarstvu. Iz privatne iniciative se ta edinstveno lepa alpska pokrajina odpira širokemu svetu s sodobnimi ustreznimi napravami za tujski promet. Pliberška družba za smučarsko žičnico lahko pokaže na vidne in znanle uspehe na področju tega prizadevanja.

Preteklo soboto je bila slavnostna otvoritev dveh smučarskih žičnic na Peci. Pogoj za prihod k tem žičnicam je dobra cesta, ki so jo po prizadevanju kmečke cestne zadrage s predsednikom kmetom Arnoldom na Ponikvi na čelu, tudi izvedli in sicer odlično izpeljano z zelo minimalnimi vzpetinami. Cesta je dolga 11 km in prevozna ob vsakem letnem času. Vodi do planine Sedmih koč, 1700 metrov nadmorske višine. Peca je tedaj tudi na stečaj odprta drugi tujsko-prometni sezoni in se je gostje iz raznih krajev že poslužujejo v razveseljivem in vedno večjem številu.

Ob čistem planinskem zraku, toplem soncu in prijetnem razpoloženju, ob navzočnosti mnogih slavnostnih gostov, med temi

deželni glavar Wedenig, okrajni glavar dr. Wagner, deželni svetnik Rader, bistriški in pliberški župan in množica drugih ljubiteljev planinskega sveta so dve smučarski žičnici, veliko in malo, izročili svojemu namenu. Bistriški župan Woschang je v svojem pozdravnem nagovoru naglasil, da je bilo z zgraditvijo planinske ceste in smučarskih žičnic ustrezno želji zimskih športnikov v spodnjem delu Koroške ter je Peca zaradi tega postala zanimiva tudi za turisti-

Smatramo za dolžnost, da poročamo danes o dveh žalostnih novicah iz naše Bistrice pri Pliберку. V nedeljo popoldne smo sprejeli na šmihelsko pokopališče mater Antonijo Mört, nad vse dobro in ljubljeno ženo znanega bistriškega kovača Franca Mört, ki je vedno pripravljen sodelovati pri naših skupnih prizadevanjih za naše vzore in ideale. V tej dejavnosti ga je s prepričanjem in zavestno podpirala tudi njegova pokojna zglodna žena, dobra gospodinja in ustrežljiva sosedka. Pokojna Antonija je bila doma iz Javorja v bližnjem zamejstvu ter je imela dekleško ime Obretan. Z možem Francem sta živela v Mörtovi hiši v najlepši slogi in harmoniji, izpopolnjevala sta eden drugega ter se med seboj vsestransko podpirala in skupno krepko zmagovala vse naloge, ki jih zahteva življenje. Zato je ob bridki izgubi razumljiva grenka žalost moža Franca.

Pogrebni svečanosti se je udeležila izredno številna množica žalnih gostov ter tako izkazala pokojni Mörtovi materi svojo ljube-

Branča vas pri Bilčovsu

Zelo dolg žalni sprevod se je pomikal 14. t. m. iz naše vasi proti bilčovskemu pokopališču. Starosto naše vasi, Pavla Boštjančiča, p. d. Kovača smo spremljali k zadnjemu počitku.

Rajnega Kovačevega očeta smo spoštovali vsi vaščani in tudi preko mej naše občine je veljal kot zgleden, odločen in samozavesten mož. Dočakal je 87. leto življenja. Bil je zelo podjeten kovaški mojster pri Zahojniku. S pridnim delom svojih rok si je pred petdesetimi leti prikupil p. d. Bašljevo kmetijo ter ji prizidal zase in za

ostalo družino novo hišo s kovačnico. Svoji prvi posestvi je izročil svojim sinovom. Vzorno je poskrbel za bodočnost svojih osmih otrok. Žal, da je moral doživeti, ko sta mu dva sinova umrla pred dvema leti, eden zaradi nesreče, drugi pa zaradi bolezni. Kakor se je prizadeval za svoj dom in družino, tako je bil vedno pripravljen pomagati tudi svojemu bližnjemu.

Leta 1906, ko so v naši občini ustanovili gasilsko društvo, je to zamisel podprl z vsemi svojimi zmoglostmi. Nad 40 let je bil namestnik načelnika gasilcev. Leta 1910 je bil med ustanovitelji naše Hranilnice in posojilnice in potem več let tudi njen odbor. Zavedal se je, da je združništvo stebler našega gospodarstva, prav tako se je tudi zavedal, da je znanje nujna potreba za našega človeka ter je zaradi tega bil leta 1912 tudi v vrstah ustanoviteljev našega prosvetnega društva. Zvest in prizadeven društven član je bil nad 50 let. Nikdar ni zamudil kakršne koli naše društvene prireditve, v njegovi hiši pa tudi ni manjkalo slovenskih časopisov in knjig. Skratka, pokojni je bil poln vrlin našega značajnega slovenskega človeka, v občini Zgornja vesca je bil več let tudi občinski odbornik, kjer se ni bal priznavati svoje narodnosti in je odločno zastopal koristi slovenskega delavca in kmeta. Naj bo pokojnemu tudi v našem listu izrečena zahvala za vse njegovo koristno delo, ki ga je razen skrbni in truda za napredek svojega gospodarstva žrtvoval za naše skupne narodne koristi.

Naši gasilci so mu v zahvalo in spoštovanje postavili pri pogrebni svečanosti častno stražo, četvorica gasilcev pa je nesla rakev z njegovim truplom od doma žalosti na pokopališče.

Pokojnikova družina je dala našemu pevskemu zboru štiri marljive pevce in tudi njegovi vnuki so delno že vključeni v zbor prosvetnega društva. Ob pogrebni svečanosti je naš moški zbor zapel vrlemu delavcu, obrtniku, kmetu in narodnjaku ganljivo žalostinke v slovo. Rajnega Kovačevega očeta bomo ohranili v trajnem in hvaležnem spominu, žalujočim svojcem pa izrekamo naše iskreno sožalje.

ste iz daljnjih krajev. Predsednik žične družbe dr. Thurn-Valassina je dejal, da je bilo za uresničitev načrtov potrebno veliko idealizma, ki so ga iniciatorji tudi pokazali. 4,5 milijona šilingov so stali dosežani dosežki tega podjetja, h kateri vsoli so zasebniki prispevali 2,8 milijona šilingov. Posebno priznanje je izrekel poslovodji družbe živinozdravniku dr. Walterju Morryju. Poslovodja dr. Mory je podal vrsto tehničnih podatkov o gradnji in povedal, da je mala žičnica pod vnožjem vzpetine Sedmih koč dolga 260 metrov in služi smučarjem, ki želijo lažje smučarske terene. Velika žičnica vodi od Sedmih koč v dolžini 1200 metrov na Diplomatski vrh, odkoder je 2,5 kilometra dolga smučarska možnost. Deželni glavar Wedenig je izrazil svoje veselje in zadovoljstvo o uspelem delu kot doprinos za dober uspeh druge sezone v spodnjem delu Koroške. Nato je naprave oficijelno otvoril in pozneje simbolično prerezal trak pri veliki žičnici.

Dan je bil čudovito jasen, sončen in toplel, v odlično urejenem planinskem gostišču Erharda Krauta pa so se številni gostje okrepčali in bili golovo tudi zadovoljni.

Peca vabi turiste pozimi in v poletju!

Bistrica pri Pliберку

zen in spoštovanje. Tolažilne in poslovilne besede je ob odprtem grobu spregovoril domači g. dekan, pa tudi pogrebni gost iz njene domačega kraja je spregovoril globoko občutene in izbrane besede v slovo pokojni materi. Žalujočemu možu in drugim svojcem izrekamo naše odkrito in srčno sožalje!

Pretresljiva žalostna prometna nesreča je dohitela ugledno Kumrovo družino na Bistrici. Pred nedavnim je prišel domače obiskati s svojim avtomobilom sin Jože, ki je zaposlen kot šofer pri nekem podjetju v Ludwigsbu pri Stuttgartu v Nemčiji. Ko se je vračal, je povabil na obisk v Nemčijo očeta Franca in mater Elizabeto. Starša sta obiskala v Nemčiji svojo snaho in vnuka. Ob vrnitvi je na avtomobilski cesti München—Salzburg šofirala osebni avto žena sina Jožeta, snaha Gerda. Ko je hotela prehiteti tovorni avtomobil, je njeno vozilo izpodneslo; zadela ga je tovorni avtomobil in pognal v obcestno drevo, odkoder je njen avto spet izpodbilo nazaj v tovorni avto. Posledice nesreče so bile nepopisno strahotne. Mati, 60-letna Elizabeta Kraut, in enoletni vnuk sta bila mrtva, njen mož Franc si je zlomil obe nogi, poškodovani pa so bili tudi šoferka vozila, njen mož Jože in triletna hčerka Sibila.

Mrtvo Kumrovo mater z mrtvim vnučkom so prepeljali v domači kraj na Bistrico. V torek so žrtve hude prometne nesreče ob veličastnih pogrebni svečanosti na šmihelskem pokopališču položili k večnemu počitku. Vsi okoličani, ki poznajo Kumrovo družino in njih bližnje ter daljnje svojce, globoko sožustvujejo z vsemi prizadetimi in jim izražajo nedeljeno in iskreno sožalje.

Bistrica v Rožu

Vse v našem kraju je pretresla vest, ko smo zvedeli o smrtni nesreči ključavničarja Franca Scharnagla in Polane, ki se mu je primerila na železniški postaji v Celovcu. Šel je čez tračnice in pri tem prezrl odhajajoči vlak ter ga je lokomotiva povozila in ga strašno razmesarila.

V soboto, 18. t. m., smo tragično preminulega železničarja spremili k zadnjemu počitku na pokopališče v Sveče. Zadnjo čast je pokojniku izkazalo veliko število žalnih gostov od blizu in daleč. Posebno številno so se pogrebni svečanosti udeležili železničarji, ki so se s posebnimi vagoni pripeljali iz Celovca. Na domu žalosti in ob odprtem grobu se je od svojega pevskega tovariša poslovil Delavski pevski zbor iz Bistrice, železničarska godba pa je zaigrala žalostinke.

Pokojni Franc je bil med prebivalstvom splošno priljubljen, v prostem času je rad pomagal sosedom pri vsakovrstnih delih. Marljiv in štedljiv kakor je bil, si je postavil prijeten dom ter se je v lastno stanovanje preselil šele v začetku decembra lanskega leta. Po komaj poldrugem mesecu pa se je že preselil tja, kjer počivajo njegovi starši. Pokojni Franc naj v miru počiva, hudo prizadetim žalujočim svojcem — zapušča ženo, odraslo hčerko in še šolobveznega otroka — pa izrekamo naše globoko sožalje.

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Patek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec - Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lavro Potočnik. — Tiska založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje. — Dopolni naj se pošiljajo na naslov: Celovec - Klagenfurt 2, Postfach 124.

KOLENDAR

Petek, 24. januar: Timotej
Sobota, 25. januar: Spr. Pavla
Nedelja, 26. januar: Polikarp
Ponedeljek, 27. januar: Janez
Torek, 28. januar: Peter
Sreda, 29. januar: Frančišek
Četrtek, 30. januar: Marija

Že nekaj let strokovnjaki za elektroniko raziskujejo poslopek, ki se je že uveljavil pri razsvetljavi instrumentov in bo gotovo v nekaj letih spremenil tudi dosedanje razsvetljavo.

Poslopek, ki ga imamo v mislih, je elektroluminiscenca. To z drugimi besedami pomeni, da bodo naša stanovanja razsvetljevala gladke steklene plošče, nič debelejša od okenskega stekla, s katerimi bo obložen strop ali stranske stene. Z vključitvijo stikala se bo po vsej sobi razlila mehka svetloba brez doslej obveznih senc. Z obratovanjem pretkala bomo lahko dobili poljubno barvo in ustrezno svetlobno jakost.

Svetloba, ki jo proizvajajo običajne žarnice je posledica žarenja volframove nitke v brezračnem prostoru steklene hruške

napelosti pa ostaja svetloba močnejša, vendar še daleč ne blešči.

Prednosti take razsvetljave so očitne. Recimo, da se vročega dne vrnete domov. V svoji luminiscentni sobi naravnale luč na mrzlo plavo-belo. Dolgočasne in žalostne deževne dni „ogreje“ z vklopom na rdeče-belo svetlobo. Z uporabo različnih fosforjev elektroluminiscenine celice prisilimo k proizvodnji najraznovrstnejših barvnih odtenkov, med katerimi so modra, zelena, rumena in rdeča.

Preden se bo vse to dalo praktično izkoristiti, bodo morali znanstveniki izdelati fosfor, ki bo dajal več svetlobe ob manjšem toku. Pridobivanje čistega fosforja je zato izrednega pomena, vendar je hkrati tudi precej težavno. Le nekaj delov „uma-

REVOLUCIJA V RAZSVETLJAVI:

Nič več žarnic v jutrišnjih stanovanjih

ali v prostoru, napolnjenim z žlahtnim plinom.

Neonska svetloba in živosrebrne žarnice so tiste, pri katerih nastaja svetloba kot posledica preboja, to je razelektritve v plinu ali vakuumu.

Fluorescenčne žarnice so podobne „razelektritvenim“, s to razliko, da je večina znotraj proizvedene svetlobe nevidna, ultravijolična, ki se ob udarcu v fosforno prevleko stene spremeni v vidno svetlobo.

Pri elektroluminiscenci je izkoriščena lastnost, da fosfor zažari, ko ga vzbujamo z izmeničnim električnim tokom. Odločno raziskovanje je 25-letno iznajdba že uspelo bilo za praktično uporabo. Številne ameriške družbe bi že davno lahko zalagale tržišče s takimi ploščami ali, kot jim pravijo, paneli, če ne bi delale izključno za vojaške potrebe.

Fosfor, ki ga uporabljajo v teh panelih pravokotne oblike, je podoben plastu, s katero je prevlečena notranjost televizijske slikovne elektronke. Vsa iznajdba je v bistvu le tenak „sendvič“ iz stekla, umetnega tvoriva in aluminijeke folije

Poglaviti del „sendviča“ je v umetno tvorivo vtisnjena plast fosfornih kristalov. Na eni strani umetnega tvoriva je ravna elektroda iz navadnega trimilimetrskega stekla, obložena s tenko prozorno povrhnjico kositrovega oksida ali s kako drugo električno prevodno snovjo. Druga stran je obložena z aluminijem v vlogi druge elektrode.

Tedaj, ko vključimo električni tok, se med obema elektrodama zgradi polje, ki vzbudi fosforno plast, da oddaja svetlobo. Posebni fosforji lahko oddajajo različne svetlobe, če spreminjajo frekvenco. Z zvišanjem

zanije“ na milijon delov luminiscentne snovi jo uniči. Hkrati določeno število delov gotove primere omogoči zaželeno svetlobno jakost in barve.

Pojav elektroluminiscence je 1936. leta odkril francoski znanstvenik Georges Destriau. „Takrat je bila elektroluminiscenca laboratorijska zanimivost,“ pravijo znanstveniki danes. „Zelo si moral napenjati oči, preden si se privadil temi in zaznal medlo svetlobo. Sedaj že imamo panele, ki svetijo močnejše od fluorescenčnih žarnic“.

Pred uporabo panelov v omrežju s 50 in 60 herci so uporabljali visokofrekvenčni generator z 10.000 herci, nakar so število teh nihajev počasi, toda vztrajno nižali, dokler se niso približali frekvenci, kot jo ima električno omrežje.

Čeprav imajo strokovnjaki raje cinkulfidov fosfor, raziskujejo tudi možnosti uporabe silicijevega karbida, torej snovi, ki jo uporabljajo pri brusnih kamnih. V določenih kristalih te snovi je ločnica med področji z različno koncentracijo „umazanije“. Kadar prisilimo elektrone čez ločnico, vstopajo li v nižji energetski nivo in pri tem oddajo svetlobo. Ta postopek, ki še ni povsem raziskan, zahteva le nekaj deset voltov enosmerne napetosti v primerjavi z več sto volti izmenične napetosti, potrebnih v prejšnjem primeru.

Primerjava med dosedanjimi svetlobnimi viri, to je navadnimi in fluorescenčnimi žarnicami nam pove, da so današnji elektroluminiscentni paneli po svetilnosti nekoliko med navadnimi in fluorescenčnimi žarnicami. Upajo pa, da bodo elektroluminiscentne naprave po svetilnosti kmalu presegle druge svetlobne vire. Sicer pa: ne segajmo predaleč, ker potem prihodnost ne bo tako zanimiva.

Živi nadomestki

KAKO PRIJETNO BI BILO, ČE BI NAM ODREZANA NOGA SPET ZRASLA!

Odrtgajmo morski zvezdi krak z delom srednjega kolobarja. To, četudi boleče počutje za zvezdo, bo čez nekaj tednov pokazalo ne- navadne posledice. Krak se bo razrasel v novo bitje, novo zvezdo.

Sposobnost regeneracije ali obnavljanje je pojav, ki ga srečujemo v rastlinskem svetu, nekoliko redkeje med nižje razvitimi živalmi in le v omejenem številu primerov pri sesalcih — torej tudi pri človeku.

Pogosto si želimo, da žive meje ne bi tako hitro rasle, se obnavljale, potem ko smo jih primerno oblikovali in prirezali. Toda, ostane le pri naši želji, saj se rastlina zanjo ne mení in se naprej bohotno razrašča.

Ozrmo se na prelesto zeleno preprogo naših parkov. Izurjene roke koscev in strojev jo enakomerno pokosijo. Obisk po tednu dni pa nas bo prepričal, da ji nismo prizadejali nič hudega, ker z enako pridnostjo raste še naprej.

Sprehodi po bližnjem gozdu pa pokažejo, da tudi štori niso tako štorasti, ker iz marsikateriga poganja nov zelen poganjek.

V živalskem svetu imajo to lastnost razni polipi ali hobotnice, črvi, dvoživke, raki, zvezde in čisto na koncu sesalci.

Znanstveniki so prvič obdelali ta pojav 1744. leta, ko so opisali postopek obnavljanja pri trdoživu. Trdoživ, razrezana na precejšnje število delov, posreduje vse svoje življenjske lastnosti nasilno ustvarjenim delom, iz katerih se razvijejo enakovredna bitja.

Pri črvi prevzamejo poškodovana glava, rep ali členki telesa vlogo ostalih manjkajočih delov.

Sorodnica navadne morske zvezde združuje v sebi mimo sposobnosti obnavljanja še avtomotijo — to pomeni, da si ta žival odrta kakšen ud iz obrambnih namenov in ga pozneje hitro nadomesti.

Raki kot tudi dvoživke lahko nadomestijo poškodovane ude ali repe. Nekateri raki se zatečejo k avtomotiji, če s tem lahko ubežijo napadalcu.

Regeneracija v nižje razvitem živalskem svetu se včasih čudno poigrava. Če deževnik zgubi glavo, se namesto nje razvije še drugi rep. Takšen spatek brez glave kmalu pogine, ker sedaj nima več priprave, ki bi dovajala v njegovo telo prepotrebno hrano. Priroda je bolj poskrbela za neko zvest morskih rakov, ki jim namesto iztaknjenih oči zrastejo posebni čutni organi, podobni antenam.

Na najvišji razvojni stopnji so sesalci in človek. Njihov ustroj jim dopušča, da obnovijo določena tkiva, kot kožo, nohte, jetra, kosti, živce ter mišice, vendar v dosti manjši meri kot primitivnejše živali.

Med najbolj živahnimi, vsaj kar zadeva sposobnost obnavljanja, so lasje. Zaradi mode gladkih obrazov je britje vsakdanja mora, lasje pa nas napotijo po preteku dveh tednov k frizerju, saj prav ta rast las omogoča nežnemu spolu prehode od kratkih pričesk do bujno razpletenih griv.

Podobno živahno rast kažejo nohti, ki se nenehno obnavljajo. Za živali, ki hodijo po vseh štirih, ne predstavljajo nobene ovire, ker se obrabijo pri hoji ali pa kot orožje oziroma orodje. Drugače pa je z živalmi v zoološkem vrtu ali z domačimi psi, ki se gibljejo

sorazmerno malo in jim moramo nohte občasno odstriči, da jih ne bi motili s svojo dolžino.

Nohti na rokah in nogah človeka niso postavljeni nobeni obrabi in jih moramo sami prirezati ali pa prepustiti manikerju in pedikerju.

Regenerira se tudi koža, kar najbolj nazorno opazimo takrat, ko se nam zaceli kaka rana. Med te procese moramo prišteti tudi zraščanje prelomljene kosti.

Pri sesalcih se celotni organi ne obnovijo. Izjema, ki potrjuje pravilo, pa so žile. Odsekano ali zamašeno večjo žilo lahko nadomestijo nove žile, ki zrastejo v bližini poškodovane. To je podobno obnovitvi celotnega organa.

Človekovo telo tudi tako čudno in neverjetno regenerira. Prav to omogoča odpraviti brazgotine ošpic, ogrcev ali drugih vidnih poškodb.

V zadnjem času izkoriščajo dermatologi regenerativne lastnosti kože, da odpravijo tudi take pomanjkljivosti, kot je neenakomerno pigmentirana koža in nezaželeno tetoviranje.

Sposobnosti regeneracije v človekovem telesu so omejene in zato našemu organizmu ni mogoče nadomestiti tistih organov, ki smo jih izgubili pri kakšni poškodbi ali pa so bili kirurško odstranjeni. Nedvomno pa je ohrabrujoči znak, da znanost s kozmetičnimi operacijami pomaga prizadetemu človeku, da najde svoj jaz in s tem tudi svoje mesto v družbi.

Kratko in zanimivo

Elektronski stroj za poštarje

V razvojnem laboratoriju ameriške pošte v Washingtonu je začela poskusno obratovati avtomatska elektronska naprava, ki prebira naslove na pismih in jih potem razdeli na 61 poštnih poti. Naslovi morajo biti napisani s pisalnim strojem, zmogljivost naprave pa je 9300 pošilk na uro.

Poskusi z barvno televizijo

Iz Zahodne Nemčije poročajo, da so tamkaj pričeli eksperimentalno oddajati barvne televizije. Pri tem imajo precejšnje težave, ker njihova industrija še ne izdeluje instrumentov in specialnih naprav, ki jih zahteva barvni TV sistem.

S podobnimi poskusi se ukvarjajo tudi v Veliki Britaniji, kjer družbi BBC in ITA oddajata na UVF področju s 625 vrsticami. Iz Sovjetske zveze poročajo tudi o precejšnjem napredku in skorajšnjih poskusnih oddajah. Reden barvni TV program imajo samo v ZDA in na Japonskem. Zanimivo je, da sprejem barvne televizije lahko spremljamo tudi prek običajnih televizorjev, vendar samo v črno-beli tehniki.

Okameneli smehljaj

JOŽE
CIUHA

Štirinogi brezdomci se klatijo po vseh cestah: prestrašeni, sestradni in koščeni. In skoraj nič podobni praviim psom: tako bedni so in tako zdelani. S krockarji so na smetiščih najboljši, čeprav neplačani delavci metne „snage“. Pogoltnjejo vse, kar lahko prebavijo lačni želodci. In še več kot to: pogoltnjejo tudi tisto, česar ti ne morejo prebaviti. Zgodi se zato, da na smetišču obleži pes z nogami navzgor. In tedaj, čeprav mrtev, prvič v življenju, ki že ni več to, preraste svojo koščenoost. Crk-njen, z izlegljenimi nogami, obleži kot napihnjen meh. Kljuni, ki razmesarijo vse, in gobci, ki vse pogoltnjejo, jih pustijo pri miru. Prepustijo jih človeku, da jih nekje pokopje, dotlej pa muham. Tudi živali imajo svojo pisalo.

Pasji lajež pripeva krakanju: enako melodičen, pust in brezupen.

☆

Sledili so dnevi aklimatizacije: psihične, fizične in želodčne. Čas je počasi mineval. Čeprav so se doživljala hitro vrstila in kopičila, ga niso zmogla izpolniti z lahkolno begotnostjo.

Prišel sem v oktobru ko monsun pojenjava: ko je

veliko vode in vlage, a so nalive redki in kratkotrajni. Največ lepote so mi v teh prvih dneh odkrili sončni vzhodi in zahodi. Že zato, ker so skopo odmerjeni in se v nekaj trenutkih v njih zgostila in prelivala najlepše zlato in škrlat. V kratkem razmaku svetlobe in teme je v njih veliko dramatičnosti in pojemajočega lirizma. In kot na morju sem tudi tu odkril, da nastopi noč takoj, ko zaide sonce.

Gašina napoved se je uresničila: nekaj dni po najinem prihodu je naselje oživel. S počitnic so se vrnil študentje. Prvi, ki sem se z njimi spoznal, so bili Čin Vin, Mju Mji, Ko Ko Dži, Tan Pei in drugi. Začelo se je s tem, da so prišli v najino celico in naju povabili, naj jih obiščeva v njihovih sobicah.

Obiski so navezali prve slike. Začetna konverzacija je bila precej omejena: obdelala je študijske probleme, Burmo, Jugoslavijo, razlike v običajih in navadah obeh dežela, področja politike in kulture ter podobne reči. Besede so ostale na zmernem površju. Bolj kot te so nas zbližali nasmehi, kratka potepanja po poteh v naselju in okoli njega ter odbojka, ki smo jo vsako popoldne igrali.

Iz sobe v prtljčju sva se, potem ko so prišli študentje, preselila v sobo v drugem nadstropju, povsem enako najini prvi. Bolj optimistično od te je tu deloval samo razgled po naselju. Domovi se nanizajo v velikem parku, ki je vzorno urejen in meji na severu na obalo slikovitega Inja jezera. Ob njih so še poslopja z učilnicami in drugimi študijskimi prostori ter v lične vrlove stisnjene vile profesorjev. Fanije imajo svoje domove, dekleta svoje. Med sabo so skrbno ločeni. Čeprav Burmanci ne poznajo kast in zapostavljanja po spolu, je režim v naselju do deklet neprimerno bolj strog kot do fantov. „Hör-legalis“, ki študentom skoraj ne omejuje

časa, zapahne vhodna vrata v domovih študentk že ob 18. uri.

Poleg domov, učilnic, predavalnic, knjižnice in upravnih poslopjij premore naselje še svojo pošto, knjižno, budistični tempelj, cerkev, restavracijo s prostori študentske zveze in telovadnico, ki je v zakupu težkih atletov. K naselju spada še velik športni park z igrišči za košarko, nogomet, lahkootletsko stezo, mnogimi teniškiimi igrišči in zaprtim plavalnim bazenčkom. Igrišča za odbojke so po vsakem posameznem domu posebej.

Hraniva se v študentski restavraciji. Ta naslov je neskromen za tisto, kar restavracija predstavlja in premore. Obsega levo spodnje krilo poslopja študentske zveze. V velikem, z mnogimi vrati navzven odprtem prostoru so mize in stoli. Ob teh je ob steni, ki meji na kuhinjo, še vitrina s tobakom, bonboni, vžigalicami in raznimi drobnarijami; prodaja jih tolsta ženska, ki sedi za nizko mizico, in razen tega, da to blago prodaja, vodi še blagajniške posle. Njej se plačuje denar za obroke. Med ustinicami ji skoraj vedno tli velika cigara.

Stene restavracije so oblepljene z lepaki tujih študentskih organizacij. Nekateri med njimi pozivajo na razne akcije ali pa na kongrese in zborovanja, ki so že zdavnaj mimo; nekateri na solidarnost z mladino Alžira, nekateri na boj proti alkoholu, atomskim poskusom, segregaciji in podobno. Mize so nepokrite. Na vsaki od njih je lončen vrč z vodo. Vhod iz jedilnice v kuhinjo je brez vrat in zagrinjala, zato ni skrita pogledom. Tako povsem nesramežljivo razkazuje svojo nelepoto notranjost. Zakajena je in bolj umazana kot čista. Iz nje uhajajo neprijetne vonjave. Posebno še tedaj, kadar pripravljajo omako iz posušenih rib: te namreč neznanosko smrdijo.

Sol pri pitanju prašičev

Purdue University v Združenih državah Amerike je skozi 100 dni preizkušala vpliv soli na prirastek pitancev. Dve skupini pitancev sta dobili isto krmno in iste obroke, vsaka koruzo in beljakovinsko krmno mešanico iz 90 % sojine moke in 10 % lucernine moke ter mineralno mešanico iz kostne moke in krmnega apna. Le pri soli je bila razlika. Medtem ko prva skupina ni dobivala nobene soli, so živali v drugi skupini dobile v povprečju 10 gramov soli na dan.

Po 100 dneh poskusnega pitanja so ugotovili, da je skupina pitancev, ki ni dobivala soli, izkazala povprečni dnevni prirastek 30 dkg na žival, medtem ko so živali druge skupine izkazovale v povprečju 77 dkg prirastka na dan.

Pomen dodajanja soli v prašičjo krmno je torej očitno. Včasih, ko smo prašiče še pitali s pomijami in drugimi kuhinjskimi odpadki, sol pri pitanju ni bila potrebna. Danes pa je potrebna povsod tam, kjer krmijo z dokupljenimi beljakovinskimi krmili, ki prihajajo v glavnem iz rastlinske proizvodnje in ki so revna na soli. Skrb za dodajanje soli v pitancevo krmno je odveč tam, kjer pitancev kot beljakovinsko krmno pokladajo ribjo moko in mleko.

Do podobnih ugotovitev so privedli tudi poizkusi v Iowi in Wisconsinu v ZDA in Kanadi.

Šestkrat višja proizvodnja, kljub temu še vedno premalo jajc in piščancev

Avstrijsko perutninarstvo je v povprečju 1934—1938 postavilo na trg 4000 ton zaklane perutnine in 40.000 ton jajc. Leta 1962 pa je avstrijsko perutninarstvo postavilo na trg 24.000 ton zaklane perutnine in 80.000 ton jajc. Proizvodnja zaklane perutnine je bila leta 1962 šestkrat višja, kot v povprečju zadnjih predvojnih let, proizvodnja jajc pa se je v tem času podvojila. Kljub takemu porastu proizvodnje avstrijsko perutninarstvo še vedno ni v stanju kriti povpraševanja tako za piščanci kot za jajci.

Podražitev Steyr-tractorjev

Steyrjeve tovarne traktorjev so s 1. januarjem 1964 podražile svoje traktorje, izvzemši traktor tipa 80. Ta stane slej ko prej 34.288 šil., medtem ko se je traktor tipa 84 podražil za 1255 na 42.120 šilingov. Traktor tipa 188 se je podražil za 970 na 60.000 šilingov. Večje tipe so se podražile bolj kot manjše tipe.

Vampi, ki jih ne maram, so ob pripravljanju v primeri s temi ribami prav blagodišči.

Osnova vsaki jedi je v restavraciji kuhan riž. K temu postrežejo z omako ali karijem iz rib, rakov, kureline ali drugega mesa. Postrežejo še z lokalno inačico solate, od katere za zdaj prenesem samo čebulo z limoninim sokom. Kombinacija ni najboljša, je pa med vsemi ostalimi še najbolj sprejemljiva: vsaj za moj želodec. Druge, solatam podobne jedi so prirejene iz gomoljev, korenin in zelenjave, ki je pri nas ne poznamo.

Prvotna hrabrost, s katero sem poskušal vse od kraja, je pošla že po prvem tednu. Ljudi in narode ločijo poleg mnogih drugih reči tudi okusi. Ne štetih jedeh je gostu na razpolago še čaj brez sladkorja. Najprej sem mislil, da na ta način sledijo, čez čas pa odkril, da Burmanci in verjetno tudi drugi južnoazijski narodi čaja sploh ne sladkajo. Študentje jedo približno dvakrat na dan zjutraj in v zgodnjih popoldanskih urah. Obakrat riž z omako. Zvečer popijejo skodelico čaja ali kave. K temu prigriznejo kakšno malenkost, in to je vse.

Hrano v restavraciji raznašajo fantje v "londžijih". Londži je krilu podoben kos obleke, ki Burmancem nadomešča hlače. Pravijo, da je v tem podnebu dosti bolj udoben od hlač. Fantje so pri delu hitri in prizadevni. Ko sem opoldne tretjega dne nekemu od njih, potem ko sem plačal, pustil na mizi nekaj drobiža, je ta čez čas ves zadihnan pritekel za mano in mi denar vrnil. S kretinjami sem mu skušal ponazoriti, naj ga obdrži, pa je vztrajal pri svojem. Morda me ni prav razumel ali pa je napitnino odklanjal. Burmanci so namreč zelo ponosni.

Problem prehrane bi bil res problem, če si ne bi od časa do časa pošel želodec domotožje pri tej ali oni jugoslovanski družini. Teh je precej in vse so gostoljubne.

Nekaj napotil k vigrednemu gnojenju

Proti koncu januarja prihaja čas, ko si moramo biti glede vigrednega gnojenja njiv in travnikov na jasnem. Tu je treba predvsem misliti na naročilo fosfornih, kalijevih in tudi dušičnih gnojil in na njihovo pravočasno dostavo na dom. Danes, ko zadruge večje količine gnojil navadno dostavljajo kmetu na dom, je pravočasno naročilo gnojil še posebej važno. Prvič zaradi tega, da zadruge potrebne količine gnojil pravočasno naročijo in dobijo, drugič pa zaradi tega, da čas dostave primerno razdelijo, ko so ceste še zmrzle in ko niso še zaprte za tovarni promet, kar se navadno zgodi s prvo vigredno odjugo. Gledati moramo, da bomo dobili gnojila na dom, ko je še zmrzlo, drugače se nam lahko zgodi, da jih zadruge v času, ko jih bomo že potrebovali in lahko trosili, zaradi razmočenih cest ne bo mogla dostaviti.

Ko govorimo o gnojilih, je potrebno, da smo končno popolnoma na jasnem, da sedaj in v bodoče ne bo mogel več shajati noben kmet, ki svojih njiv in travnikov ne bo redno in v polni meri gnojil kakor s hlevskim gnojem tako tudi z gnojili. Redno in polno gnojiti pa pomeni, da je treba dati travinjam (Grünland) in poljščinam vsako leto toliko gnojil, kolikor jih za najvišji možni pridelek potrebujejo. V tej

smeri je treba sestavljati tudi vsakoletni gnojilni načrt.

S hlevskim gnojem damo zemlji humus ter rasilinam do neke mere dušik in kalij, fosforne kisline pa vsepovsod premalo. Torej moramo z gnojili zemljo predvsem zažaliti s fosforjem in apnom ter nuditi rastlinam v gnoju manjkajoči dušik in kalij. Medtem, ko dajemo dušik v obliki nitramoncala, rasilinam v glavnem šele tekom vegetacije,

jim moramo fosfor in kalij ter apno dati pred pričetkom rasti in pred setvijo.

Travinje in poljščine potrebujejo velike količine kalija in fosforja. Na travnikih in deteljiščih odvezujemo zemlji s pridelkom 100 q sena po hektarju letno 60 do 80 kg fosforne kisline in 170 do 220 kg čistega kalija, pri žilu za 40 q zrnja po hektarju 45 do 60 kg fosforne kisline in 100 do 160 kg kalija, za 300 q krompirja 60 kg fosforne kisline in 300 kg kalija, za 500 q silokoruze pa 50 kg fosforne kisline in 160 kg kalija.

Že te količine čistih hranil v fosfornih in kalijevih gnojilih, ki jih zahtevajo ti nikakor še ne najvišji pridelki naših rastlin, so zelo visoke. Če pa upoštevamo, da rasiline v zemlji lahko izkoristijo kvečjemu eno tretjino dane fosforne kisline in kvečjemu dve tretjini kalija, potem spoznamo, da moramo ob rednem vsakoletnem gnojenju za prej navedene pridelke po hektarju površine nuditi

fosfornih gnojil kalijeve soli

	kg	kg
travnikom in deteljiščem	700—1000	500—700
žilu	600—800	300—550
krompirju	700—800	800—1000
silokoruzi	600—700	500—600

Te mere gnojil so sicer velike, a nikakor ne pretirane, če imamo dobro seme in če hočemo take pridelke, ki bodo proizvodne stroške pridelka pocenili in delo izdatno poplačali. Gornje mere edino lahko zmanjšamo pri kalijevi soli in to le v onih primerih, kjer so travinje in poljščine v istem letu dobile tudi hlevski gnoj. Odvisno od uležanosti gnoja obrok kalijeve soli v teh primerih lahko zmanjšamo za 100 do 150 kg na vsakih 100 q hlevskega gnoja.

Kdor pa doslej ni gnojil redno in v gornjih merah, pa tudi s tem letnim obrokom zlasti fosfornih gnojil ne bo dosegel prej navedenih pridelkov. Zemlja namreč šele tedaj prične rasilinam oddajati fosforno kislino, ko je sama z njo nasičena.

Vzdrževanje tovornih potov morajo prevzeti občine

Na letošnji prvi seji konference prezidentov avstrijskih kmetijskih zbornic je prezident Mulligg v svojem poročilu o delu delovne skupnosti za vprašanje gorskih kmetov poudaril, da so gorski kmetje, njihove skupnosti in sosesčine investirali ogromne zneske v tovarna pota, ki vežejo gorska naselja z občinskimi in deželnimi cestami. Kakor pa praksa kaže, ta pota ne koristijo le gorskim kmetom, marveč postajajo iz leta v leto bolj obče koristne komunalne ustanove. Zato bi bilo krivično, če bi vzdrževanje teh potov morali nositi samo gorski kmetje. Bolj pravično bi bilo, da bi njihovo vzdrževanje prevzele občine v svoj proračun. Ta dodatna obremenitev občin bi morala seveda biti upoštevana pri finančni izravnavi.

Kmetovalci:

Izkoristimo sedanji čas za zimski pregled in popravilo kmetijskih strojev in orodja!

1962, več pa so jih zaklali le na Danskem, Irskem in v Švici, medtem ko je bilo v Avstriji zaklanih (seveda samo s pomočjo velikega uvoza) isto število prašičev kot leta 1962.

Večje ponudbe prašičev v letu 1964 na evropskem tržišču ni pričakovati. V prvem polletju bo v 12 zahodnoevropskih državah zaklanih okoli 37 milijonov prašičev, od tega 21,4 milijona v državah EGS. Zakolj prašičev v državah EGS bo s tem za 3 % nižji kot v prvem polletju 1963. Samo Francija bo morala v tem času uvoziti okoli 100.000 ton prašičjega mesa. Ker tudi iz vzhodnoevropskih držav ni pričakovati večje ponudbe klavnih prašičev, bo položaj na evropskem trgu s prašičjim mesom podoben položaju leta 1963. Letošnja ponudba in povpraševanje za klavnimi prašiči na evropskem trgu obeta stabilne cene na ravni, ki bo za kmete zelo ugodna. Mednarodni razvoj v prašičereji pa tudi kaže, da bo v Evropi koncem leta 1964 proizvodnja prašičev narasla, kar v letu 1965 obeta višjo ponudbo, kot bo povpraševanje po prašičih.

Ob povabilih na "ručak" in "večeru" sem se spoznal domala z vsemi pripadniki jugoslovanske kolonije. Prvi stiki so kar prisrčni.

*

Šel sem v kino, da bi preizkusil angleščino. Gledal sem kavbojko s ceneno ljubezensko storijo, pestrim repertoarjem precizno odmerjenih udarcev in strelskim mojstrstvom nezgrešljivih in nikoli praznih pištol. Rezultat je bil porazen: film sem res samo gledal, kajti razumel nisem skoraj nič.

Podobno kot s filmom je tudi s sredino, v katero se vživljam. Tudi ta ostaja brez podnaslovov v veliki meri nerazumljiva.

Malo je, če človek ve, ali napiše o enem mestu, da ga podolž in počez cepijo ulice s pločniki ob straneh in s hišami ob pločnikih, ki jih v predelih, ki so oddaljeni od mestnega središča, zamenjajo iz bambusa spletene kolibe.

Evropskim mestom so združeni naporji kronistov, zgodovinarjev, urbanistov in estelov odkrili dušo in potrdili značaj, zato je zelo lahko nevezano meditirati na to že izdelano predlogo. Tu pa je s tem povsem drugače: posebno še v Rangun.

Dobršen del mesta je nekakšno sračje gnezdo, spihano in zneseno iz vseh vetrov. Rangun še zdaleč ni grad: je pa mesto brez pravega stila. Rasel je hitro in naglica njegovega porajanja je ena njegovih glavnih značilnosti. Tu ni stilne odrejenosti te ali one gradbinske šole: vsaj v reprezentativnem smislu ne. Kajti tudi upravne palače in poslopja, namenjena upravi in komunalni dejavnosti, ki so jih bili zgradili Angleži, so tu v celoti precej bolj skromna od tiste viktorijanske bahatosti, kakršno sem videl v Bombayu. Sem so mogočni kralji belih kolonizatorjev pošiljali svoje male poslane. Zato je med vso god-

ljo trgovske fantazije belih, kitajskih in indijskih priseljencev, hotenega veličastja iz druge roke ter zamotanega vozlišča mnogih bogatih in obubožanih Odisejev, ki jih je kdo ve kaj pripeljalo sem, še najbolj značilna v središču mesta zleknjena Sule pagoda. Ob mešanici neburmanskih elementov deluje kot zaščitni znak dežele, na katere tleh je mesto nastalo. S svojim zlatom se ne vzpenja visoko pod nebo kot Šve Dagon ali Kaba E. Ni tako veličastna in tudi tako pobožna ne. V celoti se zdi bolj kot delec vsesplošne heterogenosti, kot zgolj svetlišče. Ta vtis krepijo trgovinice, ki se sliskajo na njenem vnanjem obodu. V eni od teh so zaprašene kopice knjig, ki so bile tiskane ali pa vsaj posvečene v Pekingu. V senci pozlačenega in strpnega Bude s polovičnim nasmehom na usnicah se prodaja in deli literatura z geslom: "Azija, zbudi se iz tisočletne omrtvičenosti: zavedi se svoje bede in svoje moči."

Rangun bo kmalu milijonsko mesto. Da bi se mu hitreje približal, sem kupil knjižico s kričečo poslikano naslovno stranjo, ki predstavlja Sule pagodo. Pod podobo je preprost naslov: "Rangoon". Obrnil sem list in bral:

"This is Rangoon"
(To je Rangun)

"Če sodi obiskovalec mesta med ljudi, ki verujejo, da so mesta kot osebnosti, bo spregledal, da je Rangun edinstvena osebnost..." Dober začetek. In takšno je tudi nadaljevanje.

Sledijo splošni podatki: najprej osebni opis te edinstvene osebnosti, potem pa slavospev Šve Dagon pagodi, "...ki vzvišena vlada nad mestom, njegovimi prebivalci in Burmo".

(Nadaljevanje sledi)

KSAVER MEŠKO:

Koroške poti

Vse naše poti od prvih let spoznanja do groba, ali niso vse potresene s cvetjem in trnjem: z lepimi in bolečimi spomini? Še po mnogih mnogih letih vzame človek tak cvet v roko, in glej čudo, razcveti se ti mahoma v prelepo rožo. Dolakneš se v boleči uri že davno pozabljenega trna, in glej rani polnim svitom zahajajočega sonca ožarjena, se mi zde danes tiste poti.

Izmed tisočerihi utrgam danes, utrgam spoštljivo in pobožno, le en cvet: spomin na pol z Marije na Zilji v Bače. Kakor krasola raja, z zabrisanim, sladke mehkości polnim svitom zahajajočega sonca ožarjena, se mi zde danes tiste poti.

Tista prva pot zadnje septembrsko nedeljo leta 1906 — v začetku septembra sem prišel na Ziljo. Rad bi bil videl Bače in jezero že prej, pa mi je naročal baški cerkovnik Kuk: „Prej ne smete priti! Na žegnanje!“ In se je smehljaj prijazno skrivnostno. Da mi nameravajo prirediti slovesen sprejem, ni povedal.

Pa smo šli v mladem nedeljskem jutru skozi tiste čudovite gozdove: stari nadučitelj Eller, mož, kakršnih dandanes ni več mnogo, šlofov oče, glavni steber naše pošilnice, blag in kremenit Ziljan, da se mi složi po njem in njegovi družini vselej, kadar se spomnim nanj, in jaz.

V Bačah slovesen sprejem. Načelnik požarne brambe Treiber — oslepel je pozneje, še mlad, in mlad umrl — je govoril pozdravni govor v tisti prelepi ziljski slovenščini, ki slovi in je vredna sestra sosedu gorenjsčine. Poveljeval pa je svoji četi po nemško. Omenil sem pozneje Kuku: „Vse je bilo lepo, ljudje so izredno prijazni in dobri, a zakaj nimajo slovenskega poveljnega jezika, ko pa so sami Slovenci!“ Kuk, velik mož, z izklesanim začrnelim obrazom, je v velikem začudenju zamahnil z mogočno roko, kakor bi se branil nevarnega napada, in je razsodil z odločno besedo: „Gospod, tega še Bog ne bo predelal, ne da bi kdo drug.“

Cerkev okusno ovenčana. To so brhke Bačanke razumele, da ne kmalu kdo tako. In so delale za cerkev z veseljem. In cerkovnik je bil vendar Kuk; pisal se je za Markovica. Več mu je bila cerkev ko jed in pijača, več ko domača hiša in družina. Žal, da sem moral tudi njega mladega pokopati. Solze sem skrivaj brisal ob njegovem pogrebu.

Od tedaj neštete poti z Zilje v Bače, poteti in pozimi, vsak teden vsaj enkrat, če ne večkrat. A sem hodil rad, ker so bile Bačve v verskem in narodnem pogledu najboljše vas v župniji; semkaj, ker je lepa vas s prijaznimi belimi hišicami bolj oddaljena od Beljaka in, ker tedaj tudi železnica ni tekla mimo, kvarni duh mesta ni tako hudo vplival.

Ko sem prišel zjutraj navsezgodaj iz Ziljske vasi na polje, sem se redno vsako pot ozrl gor proti Sv. Višarjam, ali bi videl cerkvico Matere božje. Ob lepih jutrih, ko je sonce pravkar vzhajalo, se je belila z visav kakor bela, vrh gore počivajoča golobica. Nekega popoldne med vojsko pa je nenadoma na vasi nastal velik nemir: iznad Sv. Višarj se je dvignil oblak dima, za njim je vzplamenel visok plamen, kakor bi gora bruhalo. Cerkev je gorela, vsa vas je za njo žalovala. Od tedaj so nas gledale z gore z oslepelimi očmi le nizke, očrnele razvaline.

Povzpnevi se iz Ziljske vasi čez polje pod gozdove na hribu, sem se tudi tam na obronku navadno obrnil in z dolgim pogledom objel in pobožal mesto in okolico. Ne vem, ali se kaže Beljak še s kake točke v taki majhni lepoti kakor od tod. Sredi ravnine morje hiš; v ozadju slikovit zastor gorovja; Drava, valeč se v širni oblastni mogočnosti skozi mesto; dolge vrste vitkih topolov na vsaki strani ceste proti Osojam; nad mestom belodreča cerkvica sv. Martina; pred mestom kakor vesni, resni stražniki vitka stolpa in visoka kupola romarske cerkve sv. Križa na Peravi, nad mestom šotor neskončnega neba, na mogočno gorovje v ozadju poveznjen in pritrjen — oko gleda in gleda, nagledati pa se ne more...

Gozd sam, nepretrgano se razprostirajoč od Zilje do Bač, le dva travnika, „na Poljan“ imenovana, sramevata ob stezi sredi gozda kakor dve zeleni pravljici jezeri,

je imel v vsakem letnem času svoje zanimivosti in čare, v vsakem drugačne, a vedno lepe, vedno misli in duha mameče in oplajajoče.

Ko se je spomladi budilo v lesu novo življenje, brstelo popje, na dan sililo presno mlado zelenje — kako se mi v balzamičnem jutranjem zraku bočile prsi, kako je valovilo srce v sladkem nemiru, v mladostnem hrepenenju, v kipečem in velikem občudovanju: „Kako čudežno lep je vendar svet božji!“ Pelo je z vseh vrhov, z vseh vej, kakor bi vsak list imel svoj glas in bi pel z brati in sosedu za slavo. Stopal sem ob teh himnah po samotni gozdni poti kakor v sanjah, kakor v prečudežno lepi pojoči pravljici. Poslušal sem in poslušal in najrajši bi se še sam pridružil stoletroglasnemu zboru ter zapel slavospev deviškemu mlademu jutru, vsi ti pomladni lepoti in Gospodu Bogu, umetniku vseh umetnikov, stvaritelju vse te lepote.

Večkrat mi je dejala v vigradi kaka preprosta ženica, navaden kmetijski fant iz Bač, če sem se čudil, da so bili že navsezgodaj v cerkvi na Zilji: „O, ko pa je tako lepo iti zjutraj skozi les! Ves les poje.“

Poleli, ko so smreke jokale svetle solze in je ves gozd dehtel v smolnatem vonju — saj se tedaj skoraj ni bilo mogoče ločiti od njega. Zunaj vročina in soparica, da je človeka morila, mu pila iz telesa vso moč, ulenjala in ubijala ves polet duha, a v širnem svetlišču gozda prijetno osvežujoč hlad, da bi človek ležal na voljnem dehtelcem mahu ves dan, ves dan zavzet prisluškoval skrivnostim, ki jih nevidna roka plete od drevesa do drevesa, razgrinja od veje do

veje, da je naposled ves gozd kakor ena sama prelepa pravljica, prebačen sen. Ležal bi človek v ti mameči lepoti od jutra do noči ter sanjari, sanjari.

Jeseni, ko je gozd umiral, ko je listje rumenelo, z bolečim šumom odpadlo, ob vsakem koraku pod nogami vzdihovalo in jokalo, ko je bil gozd poln ostrega vonja gnijočega listja in mahu — kako težka, hladna melanholija se je polajšala tedaj srca, kakor bi se ga vsega ovijala tista neprijetna vlažna pajčevina, razpela od drevesa do drevesa, od grma do grma.

Pozimi, ko je gozd spal in si odpočival pod težkimi belimi ogrinjali, ki jih je nebo napredlo čez vrhove in veje — čudovit svetločni mir v vsem širnem gozdnem kraljestvu. Le sneg pod čevlji je ob vsaki stopinji ostro zaškripal. Zdaj zdaj je v to mrtvaško tišino nenadoma zavzdihnilo: deblo je počilo. Ali pa se je sesula s svrža kepa snega in poltih, sunkovit jak je pal v globake, brezglasne sanje hoste in pokrajine.

Rad sem, zlasti poleti in jeseni, vzel na te poti kako knjigo. Najrajši Stifterja ali Rosseggerja, da sem užival v gozdu prelepe, v vseh barvah se blesteče opise iz njegovega skrivnostnega življenja. — Ali Storma. Nikjer nisem tako živo čutil in užival mehke, kakor najnežnejša tančica voljne in dehteče poezije njegovih novel kakor v teh gozdih. Marsikaka zamisel, mnogoter osnutek za svoja dela se mi je prerodil v duši na teh poljih, ob njih topli, v sanjarije zazibavajoči, obenem pa bogato oplajajoči poeziji.

Stopil sem iz gozda. Pred menoj na vzvišeni ravnini nad vasjo baška cerkvica. Pod

njo vas: hiše tesno druga pri drugi kakor piščeta, če jim preli nevarnost; rdeče strehe živo rde in blešče v veselih, na novo umitih sončnih žarkih ob lepih jasnih jutrih ali se žalostno solze ob jesenskih dneh pod vlažno sluzasto meglo, ki se je nakuhala ponoči iz jezera. Na levo jezero, biserna solza na prelepem licu čudovite pokrajine. Dalje v ozadju suhorebrata Jepa in Karavanke, vedno molčeče, kakor žalujoče, da morajo ločiti Koroško od sestre Gorenjske.

Kadar so prišle sitnosti in težave in sem bil žalosten in poltr, sem iz Bač nameril korak po poti pod gozdovi k sosedu dr. Lučovniku v Šteben. Kratka pot, ki pa sem jo navadno hodil dolgo, zakaj hodil sem ko na posvečeni romarski poti. Vsak trenutek sem postal, gledal, strmел, užival, pil z očmi, z mislimi in z vsem srcem lepo pokrajine.

Z bolečino in hvaležnostjo se spominjam tiste zadnje poti, ko sem zimskega večera v decembru 1918 bežal skozi te gozdove iskati zavelja in prenočišča v Bače. Vedel sem, da bidejo tam mi vdana srca in da ga ni, tudi med vaščani nasprotnega političnega mišljenja ne, ki bi me izdal in prodal. Čez dva dni so me verni Bačani spremili nazaj na Ziljo, a le, da sem v kratkem spet bežal. Na srečo to pot ne k njim, ampak v Šteben. Če bi bil v Bače, kakor sem nameraval v prvem trenutku, ko je prišlo svarilo in naročilo: „Hitro od doma! Nemci bodo vsak trenutek tu!“, bi bil pribežal sovražnikom naravnost v naročje. Tuje sile so že gospodarile tiste večer v Bačah...

Kakor brzokrila ptica pod nebom so odhiteli tisti lepi dnevi gori na Zilji in v Bačah. Ne vrnejo se nikdar več...

„Moja mati ni poštena“

I.

V začetku poletja smo dobili novo učenka, dvanajstletno hčerko rudarskega inženirja.

Kadar se spomnim tvojih črnih oči, Julija, mi postane čudno težko pri srcu, tesna skrb mi napolni srce zate in za tvojega življenja poti. Bojim se, da bodo mnogo solz izjokale v življenju te čudovite lepe oči; in tako bo njih ogenj morda pred časom ugasnil, zgodaj bodo trudne in motne...

Zrak v učilnici je bil težak in prenasičen. Pač so bila okna odprta, a zunaj tako mrtvo brezvetrje, da se zračni valovi niso mogli prav nič razgibati; kakor na strop prikovan je visel tečeči zrak nad nami.

Po sobi so leno, zato še bolj neprijetno brenčale muhe; strašno dolgočasno mrmljanje so bili ti vedno si enaki glasovi, da je v možgane rezalo in skeleče bolelo. Da jih ne bi tako slišal, raztresel se, ne mislil nanje, sem se pogostoma ozrl ven na vrt, velike rdeče vrtnice so cvetele tam. Zaželel sem si njih vonja; a ne vem, ali so ga skopuško zase zadrževale ali ga je vsega popil ta vroči, negibni zrak, v sobo ga ni bilo. Ob ograji vrta je rumenelo nekaj sončnic; veliki ploščati cveti so se kakor trudni v svoji teži nagibali na stran, obračali se za sončno oblo, dehteli niso.

Otroci so bili vidno zaspani; mnogi so pač zgodaj vstali, da so napasli, preden so šli v šolo. Da jih ne bi premagal spanec, so živahnejši drug drugemu pomežikovali, nekateri se sosedu nasmičali, a trudno, neveselo, nekateri so zdehali, tu in tam je kdo že nevarno kimal z drobno glavo, kar z na pol odprtimi očmi že spal.

Tudi jaz sem se čutil izmučenega in utrujenega. Tisti zgoščeni zrak je legal tudi meni na živce, da mi je glava postajala težka in sem komaj mislil. Nad menoj je, kakor bi me kanila namenoma trpinčiti, strašno dolgočasno mrmljala velika muha. Da ne bi tako jasno slišal te moreče pesmi, sem razmišljal, kako lepa pesem vsemogočnosti božje je nova učenka, ki je sedela v zadnji klopi. Čisto mirno je sedela, skoraj negibno zrla gor proti meni. Ni bila pač še privajena temu okolju, ni še poznala ne učenec ne mene. Mirnega sedenja se je naučila morda tudi v zavodu: pri uršulinkah v Celovcu je bila do tedaj; zakaj so jo vzeli starši zdaj, kratko pred sklepom šolskega leta, domov, nisem vedel.

Rojena je bila neke na Madžarskem, oče je služboval tedaj tam spodaj. In je bila tudi popolnoma Madžarka: mehka lica kakor malce ožgana, čez to nekoliko temno polt razlita čudovita nežna rdečica. Usta majhna, sočna in rdeča. Oči pa tako popolnočno temne, da

takih brž še nisem videl. Nekako omamljale so, če jih je človek nekaj časa gledal.

To je bilo prvi dan, kar je prišla k nam. Potem sem jo večkrat srečal na cesti, vsakičkrat se je razveselila. In šolskih ur sem se veselil najbolj zaradi nje. In vsako uro sem občudoval tiste čudovite oči, zroče tako mirno, resno, a tudi otroško vdano in nedolžno.

Pri tem so se mi pa vedno vsiljevale misli: Kakšne poti bo pač hodila v življenju ta tako lepa in zdaj še tako nedolžna deklica? In mi je bilo vedno težko pri srcu, ko sem pomislil, da jo bo morda zastupilo in izpridilo ozračje, v katerem bo zdaj živela. O njeni materi se je namreč slišalo marsikaj, ne preveč lepe govorice. In niso bile menda samo gladko izmišljene, ne samo zavistno in hudobno obrekovanje. In če zastupi to okolje tudi hčerko?

Bilo mi je ob teh razmišljanjih kakor Heinju, da bi ji položil roke na glavo in molil zanjo, naj jo ohrani Bog tako dolgo, čisto in nedolžno.

II.

Pripeljal sem se z vlakom iz Celovca.

Poletje v najvišjem vzponu. S sinjega neba, čistega in brezmadežnega, kakor bi ga bila zjutraj obrisala zelo skrbna roka, je sonce pripekalo kakor razbeljeno jeklo, da sem komaj dihal. Na cesti prahu do gležnjev. Ves zrak prenasičen s ščemečim vonjem po prahu in dimu, morda je kje v daljavi gorelo, gorel je pa v ti nočni žerjavi tako ves svet.

Ni bilo prijetno hoditi po razgreti, belo se lesketajoči cesti. Tako sem rajši zavil skozi gozd nad železniškim tirom, čeprav je bila pot daljša.

Tiho je bilo v dremotnem gozdu. Le zdaj pa zdaj sem zaslišal kake pitčke slabotni, zaspni glas. Zolna je neke potrkalava ob prhlo skorjo. V kratkih presledkih se je ponavljalo enakomerno trkanje, kakor bi na trda vrata trkal nekdo, ki želi vstopiti, pa preneha, prisluškuje, če se bo notri kdo oglašil, pozval ga, naj vstopi. Malo stran od steze sem videl skakljati veverici. Zdaj pa zdaj je katera zacivilila s tenkim, plašnim glasom, preskočila na drugo vejo, ki se je pod njeno lahko težo nalahno zibala. Iz doline je pritajeno šumela Drava.

Stopal sem počasi, ves predan lepoti in dobrodejnem božanstvu svečanega gozdnega miru.

Kar sem postal. Kakih deset korakov pred seboj sem zagledal Julijo, sedečo na precej surovu stesani gozdni klopi. Globoko naprej sklonjena si je obraz zaslanjala z rokami, da so se izpod širokokrajnega belega slamnika

videli le črni kodri, ki so se ji valovito spali čez roke.

Nekaj trenutkov sem stal, jo opazoval, pa se ji počasi in tiho približal.

»Julija!«

Prestrašeno je planila pokonci. Vsa zmedena si je naglo brisala oči. Videl sem, da ji je bil obraz ves zardel, vlažen, oči še zastrte s solzami: jokala je.

»Kaj pa ti je, Julija? Saj jokiš. Ali ti je kdo kaj storil?«

Skoraj nevoljno je odkimala, zazrla se v tla.

Nežno sem jo prijel za bradico, dvignil ji glavo. Zamežikala je z očmi, polnimi še solz, rubinaste ustnice so se ji že spet krožile v jok.

»Povej, Julija, kaj vendar je?«

»Langova Marta pravi, da moja mati ni — poštena.«

Neodločno, a hkrati s čutno nevoljo je izgovorila te trde in težke besede in spet zajokala.

Bolno me je spreletelo: torej je usodna beseda že izgovorjena! Odkrito je, o čemer sem tudi jaz, tujec ji vendar, tako zelo želel, da bi ji ostalo še dolgo še dolgo neznano in prikrito, zaradi česar jo je oče, kakor mi je bilo tedaj že znano, dal vzgajati v samostanu. Tako se ji oči, tako mladi še, že odpirajo, duša začena dvomiti o nji, o kateri bi nikdar dvomiti ne smela.

Bridko, bridko je moralo biti za njeno nežno, nedolžno dušo to prvo, dasi še nejasno spoznanje. Zato so ji iz krasnih oči vzdržema vrele solze, dasi sem se trudil, da bi jo pomiril: »Ne verjemi, Julija, Marta te je samo dražila.« Jokaje je poslušala, zdaj pa zdaj nalahno odkimala, kakor bi že iz glasu čutila in spoznavala, da govorim tako le iz usmiljenja, ne iz srca, iz resničnega prepričanja.

Spremil sem jo nekaj poti nazaj navzdol.

Ob robu gozda sva se poslovila. Stal sem tam, gledal za njo, kako je počasi, kakor obotavljaje se, stopala po stezi ob travniku pod gozdom proti njihovi hiši spodaj ob Dravi.

Proti koncu travnika, že v bližini doma, se je obrnila. Ko je videla, da še stojim ob gozdu, mi je pomahala v pozdrav z belim robcem, ki si je brisala z njim solze z lic.

S počasnimi, neodločnimi koraki je stopala proti domu.

Še sem gledal za njo, z žalostjo v srcu premišljeval: »Kam gre, Julija, tvojega življenja pot? In kolikokrat se bodo na teh potih še solzile tvoje zdaj tako čudovite oči?«

Varuj te Bog, Julija!

Ksaver Meško

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 20.00, 22.00.
Dnevne oddaje: 5.55 Kmečka oddaja — 6.00 Pestro mešano — 7.00 Pestro mešano — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.00 Za gospodinjstvo — 13.00 Pestro mešano — 13.05 Opoldanski koncert — 14.00 Objave — 16.55 Kulturne vesti — 18.45 Pestro mešano — 18.55 Lokalni šport — 19.30 Odmev časa.

Sobota, 25. 1.: 8.00 Otrški zbor radia Celovec — 8.05 Naš hišni vrh — 8.15 Orkestrski koncert — 11.40 Od plošče do plošče — 14.15 Pozdrav nate — 15.45 Aktualna reportaža — 16.30 Korški knjižni kotiček — 17.00 Slavnostni koncert — 18.00 Gledališka in filmska kritika — 19.00 Šport — 20.15 „Mavra“, opera Igorja Stravinskiga — 20.50 Češki komorni orkester iz Praga.

Nedelja, 26. 1.: 7.00 Mali jutranji koncert — 8.05 Kmečka oddaja — 9.05 Moderna zabavna glasba — 9.40 Chapinov valček št. 8 — 11.00 Dopoldanski koncert — 12.45 Gledališko ogledalo — 13.00 Operni koncert — 13.45 Iz domovine — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Skozi svet, skozi čas — 17.05 Plesna glasba — 18.00 Samo veselje za glasbo — 19.00 Šport — 20.10 Kdo je storilec? Kriminalna uganka — 21.20 Ob lepi modri Donavi.

Ponedeljek, 27. 1.: 8.15 Orkestrski koncert — 14.55 Posebej za vas — 15.15 Komorna glasba — 15.45 Korški knjižni kotiček — 16.00 Ljudska glasba — 18.25 Za vas? Za vse! — 18.35 Gledališče in mladina — 20.15 Citati in razumeli — 20.30 Zborovski koncert — 21.45 Korška domovinska kronika.

Torek, 28. 1.: 8.00 Zveneč jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 11.00 Olimpijske igre: otvoritvena slavnost — 13.35 Pisan venček — 16.00 Glasba za mladino — 18.00 Aktualna reportaža — 18.15 Pomoč vsakdo potrebuje — 19.00 Olimpijske igre — 20.15 „Zvijezda in ljubezen“, komična opera.

Sreda, 29. 1.: 8.00 Zveneč jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 11.00 Olimpijske igre: otvoritvena slavnost — 13.35 Pisan venček — 16.00 Glasba za mladino — 18.00 Aktualna reportaža — 18.15 Pomoč vsakdo potrebuje — 19.00 Olimpijske igre — 20.15 „Zvijezda in ljubezen“, komična opera.

Četrtek, 30. 1.: 7.00 Olimpijske igre — 8.00 Zveneč jutranji pozdrav — 8.15 Jutranja glasba — 11.55 Olimpijske igre — 13.30 Olimpijske igre — 15.15 Ura pesmi — 15.45 Korški visokoleski tedni — 16.00 Jazz — 18.00 Kulturne vesti — 18.05 Kmečka oddaja — 18.20 Oddaja Dravskve zbornice — 18.35 Mladinska oddaja — 19.00 Olimpijske igre — 20.15 Korški hišni koledar — 21.00 Zveneča alpska dežela.

Petek, 31. 1.: 7.00 Olimpijske igre — 8.00 Zveneč jutranji pozdrav — 13.30 Olimpijske igre — 15.15 Komorna glasba — 16.00 Operni koncert — 17.00 V koncertni kavarni — 18.00 Na obisku pri korških pihalnih gadbah — 19.00 Olimpijske igre — 20.15 Seino-Donava — 21.00 Glasbene tarade.

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00, 00.00.

Dnevne oddaje: 5.30 Dobro jutro — 6.10 Z glasbo v dan — 6.50 Pestro mešano — 7.10 Pestro mešano — 7.20 Jutranja glasba — 11.45 Kmečka oddaja — 12.03 Za avtomobiliste — 13.10 Pestro mešano — 14.50 Objave — 17.10 Kulturne vesti — 17.30 Reportar na poti — 18.00 Dobro razpoloženi — 19.00 Za otroke — 19.10 Pestro mešano — 19.20 Kaj slišite danes zvečer — 21.55 Šport — 22.10 Pogled v svet — 23.10 Pogled v svet.

Sobota, 25. 1.: 8.20 Vesel konec tedna — 9.45 Zabavni zvoki — 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Pisana kmečka skrinja — 13.20 Odmev iz Avstrije — 13.55 Agrarna politika — 14.00 Pariski ABC — 14.25 Melodije Paula Linkeja — 15.15 Slavni umetniki — 16.00 Za delovno ženo — 16.30 Parada popevk — 17.40 Mednarodna radijska univerza — 18.00 Senzacije, naslovi in škandali — 19.10 Oddaja vicekanclerja — 20.15 Avstrijska hit-parada — 22.15 Ekumenski koncil — 22.40 Lepa pesem.

Nedelja, 26. 1.: 7.05 Godba na pihala — 8.15 Kaj je novega — 10.15 Dunajski zajtrk z glasbo — 11.00 Orkestrski koncert — 13.10 Za avtomobiliste — 14.10 Glasbeni desert — 15.00 Ljudstvo in domovina — 15.45 Ljudska glasba iz Zgornje Avstrije — 16.00 Glasba ne pozna meja — 18.25 Jezikovna policija — 19.10 Teden dni svetovnih dogodkov — 19.30 Melodije za nedeljski večer.

Ponedeljek, 27. 1.: 6.05 Premislite prosimo sami — 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.05 Šolska oddaja — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.15 Šolska oddaja — 11.00 Ljudska glasba — 13.30 Za prijatelja opere — 14.25 Sodobni avstrijski komponisti — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Zabavna glasba — 16.00 Otrška ura — 17.40 Zenska oddaja — 19.30 Glasbeni mozaik — 20.00 Slavnostni koncert dunajskih liliharmonikov ob Olimpijskih igrah v Innsbrucku.

Torek, 28. 1.: 6.05 Preden oddate — 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Avstrija in UNESCO — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.15 Šolska oddaja — 11.00 Glasba iz Avstrije — 13.20 Teden pri Združenih narodih — 13.30 Pomembni orkestri — 14.35 Kaj bi bil brez tebe, prijatelj publika — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Veselo in zabavno — 16.30 Zivljenje se začne pri šestdesetih — 17.15 Znanje za vse — 17.40 Mednarodna srečanja — 17.50 Esperanto — 19.30 Oddaja o letalstvu — 20.30 Robert Stolz dirigira — 21.30 O tem lahko govorimo.

Sreda, 29. 1.: 6.05 Premislite prosimo sami — 8.20 Glasba na tekočem traku — 9.05 Šolska oddaja — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.15 Šolska oddaja — 13.20 Medicinsko mesečno poročilo — 13.30 Za prijatelja opere — 14.15 Sodobni avstrijski komponisti — 14.35 Literarni portret — 15.00 Ljudska oddaja — 15.40 Hišni zdravnik — 19.30 Halo! Teenagerji! — 20.15 Štrp v vodi — 21.15 Olimpijski plamen — 21.40 Aktualni prispevek — 22.45 Olimpijske igre.

Četrtek, 30. 1.: 6.05 Preden oddate — 6.10 Olimpijske igre — 8.10 Dobrodošli v Avstriji — 9.05 Šolska oddaja — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.15 Šolska oddaja — 11.00 Ljudska oddaja — 13.30 Komorni koncert — 14.15 Znanj orkestri — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Glasba je v zraku — 16.00 Kaj je naravni zakon — 17.40 Zenska oddaja — 19.30 Srečanje v Salzburgu — 21.00 Krošnjarstvo v Cadillacu — 22.15 Pesem prerije — 22.45 Olimpijske igre.

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 25. 1.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca — 18.25 Na dom obujaj mi spomin... Smarjeta pri Velikovu (II.).

Nedelja, 26. 1.: 7.30 Duhovni nagovor. S pesmijo pozdravljamo in valčimo!

Ponedeljek, 27. 1.: 14.15 Poročila, objave, pregled sporreda. Kar po domače... Peli in igrali bodo: Engelbert Laussegger, Rožanski trio, Oktet pevskega zbora Jakob Petelin-Gallus, Združena pevska zbora SPD „Bilka“-Bilčevs in SPD „Gorjanci“-Kotmar vas ter Kvintet iz Slovenjega

Plaiberka. 10 minut za športnike — 18.00 Športni obzorik, katerega piše in govori Mirka Bogataj.

Torek, 28. 1.: 14.15 Poročila, objave. Komedijanti v odrski luči in na dnevni svetlobi (I.) Marijan Rus pripoveduje anekdote iz teatarskega življenja. M. Rus je bil član ljubljanske, zagrebške in dunajske državne opere.

Sreda, 29. 1.: 14.15 Poročila, objave. Kar želite, zagrmo.

Četrtek, 30. 1.: 14.15 Poročila, objave. Polke in valčki... Igra ansambel Borisa Franka, znan pod imenom Zadovoljni Kranjci. Poje Danica Filipič. Iz ljudstva za ljudstvo... (Lužnik — Tkalec) I. del.

Petek, 31. 1.: 14.15 Poročila, objave. Novice, ki jih zbira Blaž Singer Od petka do petka po naših krajih in pri naših ljudeh... Zena in dom.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.14, 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Oddaja na svedenjem valu 327,1 — 257 — 212,4 — 202 m UKV frekvence 96,5 — 92,9 — 94,1 — 88,5 — 97,9 MHz

Dnevne oddaje: 4.00 Dobro jutro — 10.55 Vsak dan nova popevka — 11.00 Oddaja za voznike in potnike motornih vozil — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Domači napravi za prijetno opoldne — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik.

Sobota, 25. 1.: 6.10 Napotki za turiste — 6.20 Tečaj angleščine — 8.05 Vedra melodije za konec tedna — 8.55 Raketa v veselje — 9.25 Matic in Alenka — 10.15 Nekaj domačih z malimi narodnimi ansambli — 12.25 Vokalni solisti in plesni orkestri — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Voščila — 15.40 V ritmu polke in valčka — 17.35 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 18.10 Basist Boris Hristov — 18.45 Novo v znanosti — 20.00 Plesni orkester RTV Ljubljana — 21.10 Sobolni ples — 23.05 Prijeten konec tedna.

Nedelja, 26. 1.: 6.30 Napotki za turiste — 7.40 Pogovor s poslušalci — 8.30 Mladinsko zborovsko petje — 9.05 Voščila — 10.00 Še pomnite, tovariši — 10.30 Matinejski koncert — 11.30 Nedeljska reportaža — 12.05 Voščila — 13.10 Zabavna glasba — 13.30 Za našo vas — 13.50 Koncert pri vas doma — 14.10 Nekaj melodij, nekaj ritmov — 15.05 Popularne skladbe s tujih koncertnih odrov — 16.00 Humoreska tedna — 17.05 Hamond orgle — 17.15 Radijska igra — 18.20 Glasba iz znamenitih oper — 20.00 Izberite svojo popevko — 21.00 Ob 160-letnici rojstva Berlioz — 22.10 Plesna glasba.

Ponedeljek, 27. 1.: 8.05 Slovenski oktet — 8.25 Glasba ob delu — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.25 Pojete Zlata Ognjanovič in Friderik Lupša — 10.15 V glasbenem salonu — 12.25 Popevke in plesni ritmi — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Voščila — 15.45 S knjižnega trga — 17.05 Iz opernega albuma — 18.10 Zabavna glasba — 18.45 Svet tehnike — 20.00 „Mladi, ki osvajajo svet“ — 22.10 S popevkami po svetu.

Torek, 28. 1.: 6.20 Tečaj angleščine — 8.05 Nove zanimivo — 8.35 Pisani zvoki z Dravskega polja — 8.55 Za šolarje — 9.25 Zabavni zbori — 9.45 Bar. nist Marcel Ostalevski — 10.40 Iz opere „Hlapec Jeronim“ — 12.25 Slovenske in dalmatinske narodne pesmi — 13.30 Popularna orkestralna glasba — 14.05 Za šolarje — 14.35 Po naši lepi deželi z Danilom Bučarjem — 17.05 Koncert po željah — 18.10 Melodije iz moskovskega ermitaža — 18.25 Plesni orkester RTV Ljubljana s svojimi solisti — 18.45 Na mednarodnih križpotjih — 20.20 Radijska igra — 21.20 Večerna pesem.

Sreda, 29. 1.: 6.20 Tečaj makedonskega jezika — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.25 Glasba za razvedrilo — 10.15 Narodne pesmi iz Južne Amerike — 10.45 Človek in zdravje — 12.25 Popevke in plesni ritmi — 13.30 Lahek koncertni program — 14.05 Za šolarje — 14.35 Indonezijska zabavna glasba — 15.40 Komorni zbor RTV Ljubljana — 18.10 Londonski simfonični orkester — 18.45 Ljudski parlament — 20.00 Orkester Slovenske filharmonije — 20.30 Z zabavno glasbo od Budimpešte do Moskve — 21.05 Odlomki iz opere „Stirje grabljani“.

Četrtek, 30. 1.: 6.20 Tečaj ruskega jezika — 8.05 Z opernih in koncertnih odrov — 8.55 Za šolarje — 9.25 Slovenski pevci, orkestri in ansambli — 10.15 Godba na pihala — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Voščila — 15.40 Literarni sprehod — 17.15 Turistična oddaja — 18.45 Teden v skupščinskih odborih — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Literarni večer.

TELEVIZIJA

Sobota, 25. 1.: 15.00 Kopenhagen, slika mesta — 15.25 Za družino — 18.35 Kaj vidimo novega, prenos iz olimpijskega stadiona v Innsbrucku — 19.30 Čas v sliki — 20.15 „Eden bo zmagal“, evropski quiz — 21.45 Čas v sliki — 22.00 Od mesta do mesta, cirkuška drama.

Nedelja, 26. 1.: 15.00 Prenos iz Innsbrucka — 16.30 Svet mladine — 17.00 Vilma in King — 17.25 Za filateliste — 18.00 Filharmonični koncert iz Innsbrucka — 20.30 Glasbena oddaja — 21.15 Po sledovih E. T. A. Hoffmana — 22.30 Stališče, aktualna reportaža — 23.15 Poročila.

Ponedeljek, 27. 1.: 18.33 Francoščina za začetnike — 19.00 Aktualni šport — 19.30 Čas v sliki — 20.10 Prenos iz Löwingenja gledališča — 22.00 Športno omizje, prenos iz Innsbrucka — 23.00 Čas v sliki.

Torek, 28. 1.: 18.00 Tečaj angleščine — 19.00 Otrški pust — 19.30 Čas v sliki — 20.05 Veselje živali — 21.00 Prenos iz Innsbrucka: hokejska tekma Finska-Avstrija — 22.30 Innsbruck je pripravljen na olimpiado — 23.00 Čas v sliki.

Sreda, 29. 1.: 10.55 Otvoritvena slavnost olimpijskih iger — 16.00 Hokejska tekma Sovjetska zveza-Amerika — 18.00 „Fury“, zgodba konja — 18.25 Francoščina za začetnike — 19.00 Poročila iz Innsbrucka — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Prenos iz Innsbrucka: umetna drsanje za pare — 22.30 Poročila iz Innsbrucka — 23.00 Čas v sliki.

Četrtek, 30. 1.: 8.25 Olimpijske igre — 15.30 Hokejska tekma Jugoslavija-Avstrija — 18.33 Tečaj angleščine — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Poročila iz Innsbrucka — 20.30 Hokejska tekma Kanada-Svedska — 22.40 Poročila iz Innsbrucka — 23.00 Čas v sliki.

Petek, 31. 1.: 10.55 Olimpijske igre — 18.33 Eden kot ti in jaz — 19.05 Čas v sliki — 19.30 Poročila iz Innsbrucka — 20.05 Hokejska tekma Češkoslovaška-Sovjetska zveza — 22.30 Čas v sliki — 22.40 Poročila iz Innsbrucka.

Pincgavski sejem v Lienzu

Prvi letošnji pincgavski plemenski sejem bo v petek, dne 31. januarja 1964, ob 9.30 uri v Lienzu. Na sejem bodo postavili 60 krav in telic.

weisse woche

Baumwoll-Frottee-Handtücher	19.80	13.80	9.80
Baumwoll-Frottee-Badetücher	89.—		69.—
Deckenkappen — Schlüpfer	149.—	109.—	73.80
Bettücher, abgepaßt, gesäumt		73.80	43.80
Bettgarnituren			
(1 Tuchtenbezug 130×190 cm, 2 Polsterbezüge 60×80 cm)	229.—	215.—	165.— 149.—
Baumwoll-Geschirrtücher		5.90	2.90
Baumwoll-Blauhandtücher			6.80
1a Halbleinen-Geschirrtücher			9.80
Baumwoll-Handtücher			9.80
Weißwaren und Bettwäschestoffe		ab	7.90
Vorhangstoffe, bedruckt			
Baumwoll-Etamin	16.90	11.90	10.80
Punktrepp		26.80	16.80
Dielen-Stores	63.—	47.25	31.50 15.75
Fabella-Fertig-Stores			
Baumwolle		318.—	240.—
Dielen	358.—	324.—	185.—
Bettfedern		51.—	19.50
Polster, Größe 60×80 cm	76.50	49.80	47.50
Tuchten			
Größe 130×190 cm	435.—	325.—	298.—

vom 25. 1. bis 8. 2. 64

GÖC KAUFHAUS forum
KLAGENFURT, Bahnhofstrasse 37

Ta teden vam priporočamo:

Knjige iz kmečkega življenja

- France Bevk: **DOMAČIJA**, povest primorske vasi, 144 str. ppl. 24 šil.
- Ivan Cankar: **NA KLANCU**, roman kmečke matere, 148 str. br. 20 šil.
- Anton Ingolič: **LUKARIJ**, roman o pridelovalcih čebule, 292 str. pl. 65 šil.
- Janez Jalen: **OGRAD**, pripoved iz kmečkega življenja, 372 str. pl. 65 šil.
- Ciril Kosmač: **SREČA IN KRUH**, novele iz življenja na podeželju, 208 str. br. 14 šil.
- Bratko Kreft: **KALVARIJA ZA VASJO** in druge povesti iz Prlekije, 336 str. pl. 64 šil.
- Manica Lobnik: **LEDINČANI**, roman slovenske vasi ob prihodu nacizma, 592 str. pl. 124 šil.
- Ivan Matičič: **MOČ ZEMLJE**, pripoved vasi, 128 str. br. 5 šil.
- Ivan Potrč: **NA KMETIH**, roman iz kmečkega življenja, 240 str. pl. 31 šil.
- Prežihov Voranc: **LJUBEZEN NA ODORU**, odlomki iz zbirke Samorastniki, 168 str. br. 12 šil.
- Honore de Balzac: **KMETJE**, roman velikega fancoskega naturalista, 388 str. pl. 46 šil.
- Erskine Caldwell: **RAZKOPANA GRUDA**, roman ameriškega farmarja, 192 str. ppl. 32 šil.
- George Eliot: **MLIN NA REKI FLOSS**, kmečki roman iz Anglije, 588 str. ppl. 90 šil.
- Jarmila Glazarova: **ADVENT**, roman kmečkega človeka na Češkem, 288 str. ppl. 38 šil.
- Gyula Illyes: **LIJUDSTVO S PUSTE**, roman kmečkih delavcev na Madžarskem, 312 str. polusnje 80 šil.
- Francesco Jovine: **POLJA SACRAMENTA**, roman o boju južnoitalijanskih kmetov za zemljo, 328 str. ppl. 32 šil.
- Georgi Karaslavov: **KRISTAVEC**, roman iz življenja bolgarskega kmeta, 232 str. pl. 23 šil.
- Halldor Laxness: **SALKA VALKA**, roman islandske vasi, 452 str. pl. 65 šil.
- Wilhelm Moberg: **KMETJE SE SELIJO ČEZ MORJE**, roman 364 str. pl. 54 šil.
- Moricz Zsigmond: **ŠANDOR ROŽA**, roman madžarskih tlačanov, 292 str. ppl. 36 šil.
- Premčand: **GODAN**, roman indijske vasi, 372 str. pl. 91 šil.
- Zaharia Stancu: **BOSONOGO LIJUDSTVO**, roman romunske vasi pred in med prvo svetovno vojno, 480 str. pl. 69 šil.
- Mihail Solohov: **ZORANA LEDINA**, kronika vaškega prebivalstva, dve knjigi skupno 828 str. pl. 180 šil.
- Leonard Woolf: **VAS V DŽUNGLI**, roman cejlonske vasi, 240 str. ilustr. ppl. 31 šil.

„Naša knjiga“, Celovec, Wulfengasse